

**YAYGIN EĞİTİM YOLUYLA BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ
ALANINDA MESLEKİ EĞİTİM ALAN BİREYLERİN İŞ UMUDU, SOSYAL
DESTEK, DENETİM ODAĞI İLİŞKİSİ**

M. BELEN

Mehmet BELEN

BAU 2016

NİSAN 2016

**YAYGIN EĞİTİM YOLUYLA BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ALANINDA
MESLEKİ EĞİTİM ALAN BİREYLERİN İŞ UMUDU, SOSYAL DESTEK,
DENETİM ODAĞI İLİŞKİSİ**

**BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜŐÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

MEHMET BELEN

**EĞİTİM YÖNETİMİ VE PLANLAMASI DALINDA
YÜKSEK LİSANS DERECEŐİ İÇİN GEREKLİ ÇALIŞMALAR
YERİNE GETİRİLMİŞTİR**

NİSAN 2016

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Yrd. Doç. Dr. Sinem VATANARTIRAN
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesinde bir tez olarak gerekli çalışmaları yerine getirdiğini onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU
Koordinatör

Okuduğumuz bu tezin Yüksek Lisans derecesinde bir tez olarak onaylanması, düşünçemize göre, amaç ve kalite olarak tamamen uygundur.

Yrd. Doç. Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU
Tez Danışmanı

Komite Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. Sinem VATANARTIRAN (BAU, EYP) _____

Yrd. Doç. Dr. B. Çağla GARİPAĞAOĞLU (BAU, EYP) _____

Yrd. Doç. Dr. Filiz SHINE EDİZER (BAU, EBF) _____

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Ad, Soyad : Mehmet BELEN

İmza :

ÖZ

YAYGIN EĞİTİM YOLUYLA BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ALANINDA MESLEKİ EĞİTİM ALAN BİREYLERİN İŞ UMUDU, SOSYAL DESTEK, DENETİM ODAĞI İLİŞKİSİ

Belen, Mehmet

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Planlaması Yüksek Lisans Programı

Tez Yöneticisi :Yrd. Doç. Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU

Nisan 2016, 100 Sayfa

Toplumu oluşturan bireylerin gerek toplumsal sorumlulukları gerekse bireysel gerekliliklerini karşılamak için iş edinmek ve bu iş karşılığında edindikleri ekonomik karşılıkla da yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak zarureti hayatın normal seyri olarak yerleşmiş bir mahiyette algılanmaktadır. Ancak, birey her işi kendine uygun bulamayacağı gibi her iş de her birey için uygun olmamaktadır. Dolayısıyla bireyin kendisine ve beklentilerine uygun işi edinmek için o işin gerektirdiği donanımı edinmek zorundadır. Günümüzde bu donanım edinme yolu eğitimden geçmektedir. Normal örgün eğitimin yanı sıra mesleki anlamda daha iş odaklı eğitim veren mesleki eğitim kurumları da bu noktada önem arz etmektedirler.

Bu çalışmanın amacı, yaygın eğitim kurumlarında bilişim teknolojileri alanında kurs alan kursiyerlerin iş umudu düzeylerinin yordayıcısı olarak sosyal destek ve denetim odağının incelenmesidir. Bu doğrultuda, Young tarafından geliştirilen ve Akın vd. (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan İş Umudu Ölçeği, Zimet ve arkadaşları tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (MSPSS) ve Rotter İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği (RİDDOÖ) kullanılmıştır. Veriler, İstanbul genelindeki Halk Eğitimi Merkezlerinde bilişim teknolojileri alanında kurslara devam eden 394 (307Kadın, 87 Erkek) kursiyerden toplanmıştır. Araştırmada, iş umudu, sosyal destek ve denetim odağı değişkenleri arasındaki ilişki Pearson momentler çarpımı tekniği ile değişkenlerin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı ise t-test

ve Tek Yönlü Anova ile sınınmıştır. Beraberinde, denetim odağının iş umudunu yordamadığı görülmüş, sosyal desteğin iç ve dış denetim odağı perspektifinde iş umudunu hangi düzeylerde yordadığı doğrusal regresyon yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmada, algılanan sosyal destek tek başına iş umudunu %66 oranında yordamakta, dış denetim odağı ile birlikte algılanan sosyal destek iş umudunu %70 oranında yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İş umudu, Algılanan Sosyal Destek, Denetim Odağı, Yaygın Mesleki Eğitim, Hayat Boyu Öğrenme

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN BUSINESS HOPE, SOCIAL SUPPORT, LOCUS OF CONTROL OF INDIVIDUALS THEY LEARNING INFORMATION TECHNOLOGY FIELDS OF VOCATIONAL TRAINING TROUGH FORMAL EDUCATION

Belen, Mehmet

Master Thesis, Master Degree Program on Educational Management and Planning

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU

April 2016, 100 Pages

Social responsibilities of individuals within a society need to learn to meet the business requirements of both individual and business to meet the vital needs of the mutual economic necessity acquired in exchange settled in the normal course of life is perceived in nature. However, like every business person can not find any suitable job for himself is not appropriate for every individual. Therefore, the individual's expectations of him and to obtain the appropriate work he has to obtain the equipment required for the job. Nowadays way of acquiring this equipment pass the training. As well as vocational training institutions with a greater sense of job-oriented education in the normal formal education are of great importance at this point.

The aim of this study is adult education centers iceneln course in the area of information technology in the field of social support and locus of control as predictors of job prospects of kusiye Duey. In this regard, it developed by Yon and Akin et al. (2013) adopted by the Turkish Business Hope Scale, Perceived Social Support Scale developed by Zimet et al (MSPSS) and Rotter Internal-External Locus of Control Scale (RİDDOÖ) is used. Data were collected from the participants they continues its information technology courses in general in adult education centers 394 (307 women, 87 men) in Istanbul. In the study, employment hope has been tested with social support and locus of control variables. The relationship between

the variables using the Pearson moment correlation coefficients technique does not differ according to the number of variables t-test and one-way ANOVA. Along, it has not seen the business prospects predict the locus of control, internal and external locus of control and social support as predictors of job prospects in the perspective in which the level was analyzed by linear regression method. In the study, perceived social support alone is predicted 66% of employe hope, empolye hope received social support with external locus of control is predicting 70%.

Keywords: Employe Hope, Perceived Social Support, Locus of Control, Professional Non-Formal Education, Lifetime Learning.

Yaren ve Eymen'e

TEŞEKKÜR

Tez alıőmam sűrecinde bana yol gűsteren ve yűnlendiren danıőman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr.Burçak ađla GARİPAĐAOĐLU'na sonsuz teőekkűrlerimi sunarım. Ayrıca Yűksek Lisans eđitimi sűresince bize bu fırsat ve imkanları hazırlayan Bahçeőehir Ŭniversitesi ve deđerli akademik kadrosuna ayrıca teőekkűr ederim.

Bu tezi, okumamızı sađlayan dedem Hűseyin BELEN, annem Hanife BELEN, babam Bayram BELEN'e ve Yűksek Lisans sűresince beni destekleyen sevgili eőim Yasemin BELEN ile çok deđerli ocuklarım Yaren BELEN ve Eymen BELEN'e ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	vi
İTHAF	viii
TEŞEKKÜR.....	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xiii
Bölüm 1: Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Çalışmanın Amacı.....	8
1.3. Araştırma Soruları.....	8
1.4. Çalışmanın Önemi	8
1.5. Tanımlar	9
Bölüm 2: Alan Yazın Taraması.....	11
2.1. İş Umudu.....	11
2.2. Sosyal Destek.....	13
2.2.1 Sosyal Destek Çeşitleri.....	14
2.2.2 Algılanan Sosyal Destek.	16
2.3. Denetim Odağı	17
2.3.1 İç Denetim Odağı.	18
2.3.2 Dış Denetim Odağı.....	19
2.3. Mesleki Eğitim ve Tarihsel Seyri	19
2.4. Türkiye’de Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim	21
2.4.1 Hayat Boyu Eğitim ve Hayat Boyu Öğrenme.....	23
2.4.2 Örgün ve Yaygın Eğitim	27
2.4.3 Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim.....	30
Bölüm 3: Yöntem.....	33
3.1. Araştırma Modeli	34
3.2. Evren ve Katılımcılar	34
3.3. Verilerin Toplanması	34

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	35
3.3.2 İş Umudu Ölçeği.....	35
3.3.3 Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formu	36
3.3.4 Rotter İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği.....	36
3.4. Verilerin Analizi	37
3.5. Sınırlamalar.....	37
3.5. Sınırlandırmalar	37
Bölüm 4: Bulgular.....	39
4.1. Örneklem Grubunun Genel Yapısı ve Özellikleri.....	39
4.2. Ölçek Güvenirlikleri	42
4.3. Ölçeklerden Elde Edilen Puanlar Arası İlişkiler	42
4.4. İş Umudu Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular.....	43
4.5. Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular.....	46
4.6. Denetim Odağı Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular.....	48
4.7. İş Umudunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları	51
Bölüm 5: Tartışma ve Sonuçlar	53
5.1. Araştırma Sorularının Bulgularının Tartışması	53
5.2. Sonuçlar	58
5.5. Gelecekteki Araştırmalara İlişkin Öneriler	59
KAYNAKÇA.....	61
EKLER.....	70
A. İş Umudu, Sosyal Destek ve Denetim Odağı İlişkisi Ölçeği	70
B. Anket Uygulama İzin Belgeleri.....	77
C. İstanbul-Bağcılar 2014-2015 Bilişim Teknolojileri Kursiyer Durumu.....	85
D. Özgeçmiş.....	86

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLÖLAR

Tablo 1	Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri (15 yaş+)	2
Tablo 2	Yıllara Göre Eğitim Düzeyine Bağlı İstihdam Oranları (15 Yaş +)	12
Tablo 3	Kursiyerlerin Tanımlayıcı Özellikleri	39
Tablo 4	Ölçek ve Alt Ölçek Toplam Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler	42
Tablo 5	İş Umudu, Algılanan Sosyal Destek ve Denetim Odağı Arasındaki İlişkiler	42
Tablo 6	İş Umudu Ölçeği'nin Demografik Veriler Doğrultusunda Analizi (t-testi, ANOVA)	43
Tablo 7	Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Demografik Veriler Doğrultusunda Analizi	46
Tablo 8	Denetim Odağı Ölçeği'nin Demografik Veriler Doğrultusunda Analizi (t-testi, ANOVA)	49
Tablo 9	Sosyal Destek ve Dış Kontrol Odağı Puanlarının İş Umudunu Yordamasına İlişkin Bulgular	52

KISALTMALAR

AYY : Amaç Yönelimli Yol Faktörü

ASD : Algılanan Sosyal Destek

BAU : Bahçeşehir Üniversitesi

Bs. : Baskı

EBF : Eğitim Bilimleri Fakültesi

EYP : Eğitim Yönetimi ve Planlaması

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

s. : Sayfa

SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bölüm 1

Giriş

İş yada meslek edinme çabası, hayati ihtiyaçların sağlanması ve yaşamsal gerekliliklerin idamesi noktasında ortaya çıkmakla birlikte, bireyin sosyal statüsünün belirleyiciliği ve devamlılığı noktasında da bir gereklilik olarak kendini göstermektedir. Bu yönleri itibariyle iş, insan hayatında önemli bir pozisyonda konumlanmakta ve yaşamsal kaygılar içerisinde de bu önemi itibariyle önemli bir yer tutmaktadır. İnsanlar, bu kaygının güdümünde, yaşamsal beklentilerini karşılayacak bir işe sahip olma arzusu taşır ve bu işi edinmek için de yeterliliklerini artırmak suretiyle geçerli bir meslek sahibi olma çabası sergilerler. Edinilen her meslek, beklentileri karşılayacak bir iş anlamına gelmemekle birlikte değişen yaşam koşulları karşısında da yeterliliği sürekli farklılaşabilmektedir. Dolayısıyla birey, daha iyi koşullarda yaşamsal ihtiyaçları karşılayacak olan bir iş için daha geçerli bir meslek edinme çabasına girecektir. Bu çabanın odağındaki mesleğin belirleyicisi ise teknolojinin ve ekonomik yapının evrimle yönünde önem kazanan işler olacaktır. Nitekim gün geçtikçe teknolojinin gelişmesi ve insan hayatında önemli bir yere sahip olması, günümüzde teknoloji tabanlı işleri ve bu işleri yapabilecek meslek erbaplarını önemli kılmaktadır.

Bu ilişkili algı zinciri içerisinde bireyin davranışı ise geçerli bir meslek edinme ve o meslek ile beklentilerini karşılayacak bir iş edinme yönünde olmakta ve bu mesleği edinmek için de ya eğitimini almakta ya da tecrübe ederek öğrenmek için en alt düzeyden bu mesleğin içerisinde işe başlamaktır.

Bu noktada göz ardı edilemeyecek olan bir diğer durum da ekonomik yapılar içerisinde işgücünün sahip olduğu önem ve pozisyonudur. Ekonomik sistemin girdileri arasında bulunan işgücü, çıktının mahiyetine ve kalitesine de önemli bir etki sergileyebilmektedir. Eğitimli ve kalifiye işgücünün üretim girdisi olarak ortaya koyacağı sonuçlar, daha verimli, daha kaliteli, daha ekonomik ürünler veya hizmetler olacaktır. Bunun aksinde var olan düşük kalitedeki işgücü ise her anlamda negatif sonuçlar ve ekonomik kayıplar olarak kendini gösterecektir. Bu sebeplerden ötürü ekonomik yapının unsurları olan sektörler, kalifiye personel istihdamında daha seçici davranmakta ve bu da iş arayan kimselerin seçilme ihtimallerine dayalı olarak

beklentilerinin oluşmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla, işgücü arzının yoğun olduğu ekonomilerde, bireylerin dar olan işgücü talebi içerisinde yer alma kaygıları olağan bir durum olmakla birlikte bireyin seçilme noktasında ön sıralarda yer alması için mesleki eğitime yönelmesi de bu olağanlığın getirisi olmaktadır.

Ülke ekonomisi açısından bu duruma bakıldığında ise ekonomide yer alacak olan işgücünün geliştirilmesi ve yetiştirilmesi ekonominin verimliliği ve üretkenliği açısından önem taşır. Bu noktada da milli eğitim içerisinde yer alan mesleki eğitim yapılarının varlığı, mahiyeti ve geliştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Bu ihtiyacın karşılanması ise siyasi otoritenin hem sosyal açıdan bir görevi olmakta hem de ekonomik yapıya ilişkin otorite katkısı olarak ele alınmalıdır. Nitekim işsizlik oranının artmasıyla birlikte toplumda işsiz ve ihtiyaç sahibi insan sayısı artmış olacak ve bu da hem ekonomik hem de sosyal açıdan birçok sorunun oluşup büyümesine zemin oluşturabilecektir.

Günümüzde işsizlerin iş aramasının yanında birçok insanda çalıştıkları işten tatmin olmadıkları için daha iyi bir iş edinme çabası sergiledikleri görülmektedir. İş olan veya olmayan iş arayan bireylerin her ikisinin de ortak amacı daha iyi yaşam koşullarına kavuşabilmek ve kendilerine daha uygun bir işte çalışmaktır (Özkalp & Kirel, 2011, s. 123). Bu noktada iş umudu kavramının sadece işsizler için değil herhangi bir işte çalışan kimseler için de söz konusu olan bir kavram olduğu söylenebilecektir.

Tablo 1

Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri (15+ yaş)*

Yıllar	İşgücü**	İstihdam**	İşsiz**	İşgücüne katılma oranı(%)	İstihdam oranı(%)	İşsizlik oranı(%)	Tarım dışı işsizlik oranı(%)	Genç nüfusta işsizlik oranı(%)
2005	21 667	19 608	2 059	44,8	40,6	9,5	12,1	17,5
2006	21 928	19 947	1 981	44,5	40,5	9,0	11,2	16,5
2007	22 279	20 239	2 040	44,4	40,3	9,2	11,2	17,3
2008	22 885	20 591	2 294	44,9	40,4	10,0	12,3	18,5
2009	23 740	20 647	3 093	45,8	39,9	13,0	15,9	22,9
2010	24 618	21 883	2 735	46,5	41,4	11,1	13,7	19,9
2011	25 559	23 227	2 332	47,3	43,0	9,1	11,3	17,0
2012	26 156	23 955	2 200	47,6	43,6	8,4	10,3	15,8
2013	27 101	24 651	2 450	48,4	44,0	9,0	10,9	17,1
2014	28 768	25 905	2 863	50,5	45,5	10,0	12,0	18,0
2015	29 591	26 559	3 031	51,2	46,0	10,2	12,3	18,6

Kaynak:TÜİK(*12 ayın ortalamaları alınarak yıl verileri elde edilmiştir. 2015 yılında ise yayınlanan ilk dokuz ayın ortalamaları alınmıştır. ** bin kişi)

İş tatmini yüksek olan çalışanlar daha iyi bir iş bulduğunda işi bırakabilir. İş tatminsizliği yüksek olduğunda ise işten ayrılmaların daha yüksek olması beklenebilir.

Çamlıbel (2010) çalışanlardan kaynaklanan iş bırakma nedenleri olarak ücret, kariyer ve terfi olanakları, teşvik ve ödüllendirme, iş tatmini, stres, işyerinde taciz olayları, fiziksel çalışma koşulları, iş garantisi ve sosyal güvenlik, iş ve çalışma koşulları, örgüt içi iletişim, yönetim anlayışı, işletmenin etik anlayışı, iş olanakları, diğer iş görenlerin işten ayrılması olarak ele almıştır.

Yaygın eğitim kurumları yönetmeliği Meslekî ve Teknik Kursları: Meslekî ve teknik eğitim görme imkânı bulamayan kişileri; hayata ve mesleğe hazırlamak, iş alışkanlıkları kazandırmak, aktif bir üretici duruma getirmek, bir iş yerinde çalışacak veya kendi iş yerini kuracak bilgi, beceri sahibi yapmak, bir meslek dalında çalışanları ise yeniliklere hazırlamak için meslek kursları statüsü dışında düzenlenen kurslar olarak ifade etmektedir.

1.1. Problem Durumu

Araştırmanın problem durumu, sosyal destek ve denetim odağının iş umudu düzeyine etki ettiği düşüncesi perspektifinde; bireyin denetim odağının içsel veya dışsal yapısına bağlı olarak sosyal destek doğrultusunda iş umudu düzeyinin farklılaştığı varsayımından hareketle şekillenmektedir. Bireyin denetim odağı, iş umudu düzeyini etkilemekle birlikte algılanan sosyal destekte yine benzer şekilde iş umudu düzeyini şekillendirici bir etken olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, mesleki eğitim alan bireylerin iş umudu düzeylerinin denetim odağı ve sosyal destek algısından ne şekilde etkilendiğinin tespiti bu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

İş umudu kavramı, işsizlik kaygısı ile benzer nitelikte olup kaygı düzeyi ile umut-umutsuzluk düzeyinin benzerlik sergilemesi beklenir. Bu bağlamda mesleki eğitimin işsizlik kaygısına etkileri ile iş umudu düzeyine etkisi de yine benzer olacaktır.

Özdil (1992), bir ülkede mesleki eğitim sisteminin oluşturulması ve geliştirilmesi aşamasında, ülkenin sosyo ekonomik yapısı, gelişmişlik düzeyi, yasal düzenlemeleri, gelenekler, meslek kuruluşlarının ve işçi sendikalarının rolleri, sanayideki işbölümü, gibi kriterlerin dikkate alındığı ve bu doğrultuda bir mesleki eğitim sisteminin oluşturularak geliştirildiğini dile getirmektedir(akt. Aslan, 1996). Bu yaklaşımdan hareketle mesleki eğitim bireylerin ve toplumun özellikleriyle ilişkili olduğu ifade edilebileceği gibi, toplumun da mesleki eğitimden beklentilerinin olacağı da aşikardır. Sanayi, ekonomik ve sosyal yapı bu eğitimin ortaya çıkaracağı nitelikli eleman bekleyişi içerisinde olacak ve eğitim sisteminin yetiştirdiği birey de çalışmasının karşılığını bir iş edinme olarak bekleyecektir.

Birey tarafındaki bu beklentinin karşılığı ise iş beklentisi olmaktadır. Belirli yeterliliklere ulaşan birey, sosyal statüsünü ve yaşamsal ihtiyaçlarının temininin devamını sağlayabilmek adına bir iş edinmek ve yapacağı bu işin karşılığında edineceği ekonomi ile de bu devamlılıkları gerçekleştirebilme çabasında olacaktır. Ekonomik yapı içerisinde bireyin bu beklentisinin karşılığını bulma düzeyi ise iş umudunun düzeyi olarak ifade edilebilir.

Günümüzde ülke şartlarında üniversite eğitime yönelmenin genel olarak temelinde iş edinme kaygısı yatmaktadır. Ancak bu kaygı sadece üniversite eğitiminin başlaması ile değil öncesinde de kendini göstermekte, bireyin üniversiteyi kazanabilmek içinde kaygı dolu bir süreçten geçtiği görülmektedir. Akabinde, istediği alana yerleşme kaygısı yaşamakta ve bunu gerçekleyebildiği noktada da eğitimini tamamlama kaygısının öncesinde iş bulma kaygısı kendini göstermektedir. Lisans eğitimi sürecinde, okulun bulunduğu şehir, öğrencinin ekonomik durumu, okulun sosyal çevresi, barınma sorunları gibi eğitim sürecinde yaşadığı sorunların da iş bulma umutları veya kaygı düzeyleri üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte, okulun son yıllarında olan öğrencilerde iş bulma kaygısının alt sınıflardaki öğrencilere nazaran daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiş, gençler ve üniversite mezunları arasında yaygın işsizlik durumunun bu kaygıda etkili olduğu dile getirilmiştir (Dursun & Aytaç, 2009).

Bireyin umut noktasında bir dayanağının olması ve bu dayanağın güçlülüğüne ya da umut edilen duruma ilişkin pozisyonuna bağlı olarak umut-umutsuzluk düzeyi de değişebilmektedir.

İş bulma olanaklarının ve geçim kaygısının önemli bir sorun halini aldığı toplumumuz içerisinde, akademik başarının gerek öğrenci gerekse aile açısından oldukça önemli bir konu halini aldığı görülmektedir. Bu anlamda, öğrencinin başarı veya başarısızlığı ile öğrenci kadar ailesinin de ilgili olduğu ifade edilebilmektedir (Baltaş, 1993). Eğitim süreci, bireyin olduğu kadar en yakın sosyal çevre olan ailenin de ekonomik, sosyal ve beklentisel sorunlarına sebebiyet verebilmektedir. Bu sorunlar etkisinde ailenin bireye yaklaşımı farklılık gösterebilmekte ve bu yaklaşım da bireyin ruhsal yapısını etkilemektedir. Dolayısıyla ailenin bu anlamda sergileyeceği sosyal destek, bireyin motivasyonunu etkileyecek ve başarılı olması noktasında katkı sağlayacaktır. İş umudu noktasında ailenin ve sosyal çevrenin desteği bu izahla paralel biçimde etkiye sahip olabilecek ve stres düzeyini olumlu yönde etkileyerek bireyin umutsuzluğa kapılmasına engel olabilecektir.

Yapılan araştırmalarda, sosyal desteğin gençlerin olumsuz davranışlarına karşı engelleyici bir etkiye sahip olduğuna ve olumlu davranışlarda yönlendirici bir rol aldığına değinilmektedir (Bender & Losel, 1997; Jackson & Warren 2000). Mallinckrodt (1988), üniversiteye yeni başlayan öğrenciler üzerinde yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin okula devam etmelerinde aile desteği ile üniversite çevresinde verilen desteğin büyük rol oynadığını belirtmiştir. Başka bir çalışmasında Mallinckrodt (1992), ana babaların duygusal kararlılık ve sosyal yeterlilikleri ile ana babaların birbirleri ile olan ilişkilerinin niteliğinin çocuğun sosyal destek düzeyini olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedir.

Litwin (2000)'in sosyal ilişkilerin boyutları ve etkileri doğrultusunda yaptığı araştırmada, kadın katılımcıların komşu ilişkiler bağlamında daha etkin olduklarını erkeklerin ise arkadaşlıklar noktasında yoğun ilişki bağlarını kurduğunu bildirmekte ve bu ikili ilişkilerin bireylerin hayatında sosyal destek anlamında etkili olduğunu ifade etmektedir. Bu desteğin bireylerin yaşama bakış açıları anlamında da bir role sahip olduğuna değinilmektedir.

Benzer şekilde Sarason vd. (1985) tarafından yapılan çalışmada sosyal destek ile cinsiyet arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırma sonucunda, kadınlarda sosyal destek ile psikolojik rahatsızlıklar arasında ters bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal desteğin kişinin yaşamsal umudunu ve direncini artırıcı bir etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir.

Ralpmund ve Moore (2000) tarafından yapılan çalışmada, algılanan sosyal destek ile depresyonun karşılıklı ve döngüsel bir ilişki içinde olduğu ifade edilmektedir. Sosyal destek yokluğunun depresyona neden olabileceği gibi depresyonun da bireyin sosyal ilişkilerinin bozulmasına ve sosyal destek kaynaklarının azalmasına neden olabileceği bulunmuştur.

Algılanan aile ve arkadaş desteği ile ergenlerin benlik saygısı ve yaşam doyumları arasındaki ilişki araştırılmıştır. 16- 20 yaşları arasındaki 179 lise öğrencisi ile çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, algılanan arkadaş ve aile desteği ile psikolojik sağlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Armsden ve Grenenerg, 1987; akt. Başer, 2006).

Sosyo-ekonomik ve kültürel düzey ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan çalışmalarda ise, gelir düzeyinin ve öğretim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak algılanan sosyal desteğin yükseldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Gelir ve öğrenim düzeyinin yüksekliği, sosyal desteğin de yükselmesinde olumlu etkiye sahip olduğu yapılan çalışmalarda ortaya çıkarılmıştır (Banaz, 1992; Bayram, 1999).

Sosyal desteğin ifade edilen bu etkileri doğrultusunda bireyin yaşamsal kararlarına şekil verebilme mahiyeti olduğu söylenebilecektir. Bu kararların yanı sıra düşünce yapısının da yine sosyal yapıdan etkilendiği, bu yöndeki araştırmaların birçoğunun ortak kanaati olarak görülmektedir.

Uyar ve Bozdağlıoğlu (2008) işsizlikle mücadele için mesleki eğitim sistemine vurgu yaparak eğitimi yapılan mesleklerin tespiti ve işsizlere işgücü piyasasında geçerliliği olan mesleklerin kazandırılması ve işsizlik riski yüksek olan bireylerin mesleki becerilerinin geliştirilmesi üzerinde durmuştur. Ülkemizde ekonomik ve

sosyal kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde mesleki eğitimin önemi son yıllarda daha çok önem kazanmaktadır. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda ilköğretim sonrası çocukların, mesleki eğitime yönlendirilme hedefi %65, genel liselere yönlendirme hedefi %35 olarak öngörülmüştür. 16. Milli Eğitim Şurası'nda mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılması için önemli kararlar alınmıştır.

Ancak alınan bu kararların iki yönlülüğü göz ardı edilmemelidir. Eğitimin kalitesi ve muhtevasının iyileştirilmesi gerektiği gibi eğitim alanların bu eğitim sonrasında istihdam beklentilerinin karşılanması da son derece önem arz etmektedir. Nitekim toplum içerisinde bu eğitimlerin verimliliğinin algılanmasında, eğitimlerin istihdam edilmeye katkısı büyük rol oynayacaktır. Bu yöndeki algının güçlenmesi neticesinde ise mesleki ve teknik eğitime bakış açısı saha sağlıklı bir perspektife oturacaktır.

Tüm bu bağlamlarda ele alınan konunun irdelendiği bu çalışmanın ana problem cümlesi, “Halk Eğitimi Merkezlerinde Bilişim Teknolojileri alanında mesleki kurs alan kursiyerlerin algıladıkları sosyal destek düzeyi ve sahip oldukları denetim odağı eğilimleri iş umudunun önemli yordayıcıları arasında mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu ana problem cümlesine bağlı olarak alt problem cümleleri aşağıdaki şekliyle ifade edilmiştir.

1. Halk Eğitimi Merkezlerinde Bilişim Teknolojileri alanında mesleki kurs alan kursiyerlerin iş umudu düzeyleri demografik değişkenler doğrultusunda farklılaşmakta mıdır?
2. Halk Eğitimi Merkezlerinde Bilişim Teknolojileri alanında mesleki kurs alan kursiyerlerin algılanan sosyal destek düzeyleri demografik değişkenler doğrultusunda farklılaşmakta mıdır?
3. Halk Eğitimi Merkezlerinde Bilişim Teknolojileri alanında mesleki kurs alan kursiyerlerin denetim odaklarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Halk Eğitimi Merkezlerinde Bilişim Teknolojileri alanında mesleki kurs alan kursiyerlerin iş umudu düzeyleri sosyal destek algısı ve denetim odağı değişkenleri ile yordanabilmekte midir?

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın asıl amacı, yaygın eğitim yoluyla mesleki kurs alan kursiyerlerin iş umudu seviyelerini tespit etmek ve kurslara katılma sebeplerini ortaya koyarak, iş umudu, sosyal destek ve denetim odağı arasındaki ilişkiyi Halk Eğitimi Merkezlerinde Bilişim Teknolojileri alanında mesleki kurs alan kursiyerler üzerinden incelemektir.

1.3. Araştırma Soruları

Çalışmada ele alınan araştırma soruları;

- 1- İş umudu düzeyi demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?
- 2- Algılanan sosyal destek düzeyi demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?
- 3- Denetim odağı, demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?
- 4- İş umudu düzeyini algılanan sosyal destek ve denetim odağı hangi düzeylerde yordamaktadır?

Şeklinde düzenlenmiş, analizler bu sorulara yanıt bulacak şekilde modellenmiştir.

1.4. Çalışmanın Önemi

Bu araştırmanın, yaygın eğitim yoluyla eğitim alan kursiyerlerin iş umudunu arttırmaya yönelik yapılması planlanan müdahale ve düzenlemelere ışık tutması beklenmektedir. Daha önce farklı örneklem üzerinde benzer araştırmalar yapılmış olmasına rağmen (Işık, 2013), bu araştırmanın ele aldığı örneklem ve temsil ettiği evren bakımından literatüre önemli bir katkı yapacağı düşünülmektedir.

Diğer taraftan, ülkemizde uygulama bulmuş olan yaygın mesleki ve teknik eğitimle yetiştirilen bireylerin bu eğitimler sonrasında iş bulma umutlarının ve iş bulma düzeylerinin sosyal destek ve denetim odağı perspektifinde ele alınması ile yapılan eğitimin ne derece verimli olduğu veya verimlilik noktalarının tespiti mümkün olacak, böylelikle harcanan çabanın karşılığında beklenen sonucun ortaya çıkmasını engelleyen durumların ve bunun karşılığı olarak verimsiz çabanın önüne

geçilebilme imkanı doğacaktır. Bu imkana ışık tutacak verilerin oluşması hasebiyle de araştırma hem literatür hem de eğitim sistemi açısından önem taşımaktadır.

1.5. Tanımlar

İş: İşveren-işçi münasebetleri çerçevesinde iş, işverenin ihtiyacını karşılamak üzere işçi tarafından bir hizmet akdine bağlı olarak yerine getirilen bedeni-zihni faaliyetlerdir (Seyyar, 2002, s. 260).

Diğer bir tabirle iş, bireyin yaşantısını sürdürmek ya da belirli bir düzeye yükseltmek amacıyla ortaya koyduğu bedensel ve düşünsel çabalar bütünüdür (Sabuncuoğlu, 1997, s. 15).

Eylem olarak tanımlandığında; bir mal veya hizmetin üretilmesi için harcanan emek olarak ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra mesleki aktiivte olarak üretim ve hizmet alanlarını kapsayan çeşitli iktisadi kollarda yürütülen etkinlikleri de tanımlamakla birlikte bireyin geçim gereklilikleri yerine getirmek için gösterdiği çaba olarak da tanımlanmaktadır. Diğer taraftan, birinden istenen hizmet veya ona verilen görev şeklindeki tanımı da bireyin rutin meslek faaliyetine karşılık gelmektedir (İktisat Terimleri Sözlüğü, 2004).

Meslek: Belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş (TDK Güncel Türkçe Sözlük).

Bir kimsenin geçimini sağlamak için sürekli yaptığı; bilgi, eğitim veya yaratıcı güç gerektiren etkinlik (BSTS / İktisat Terimleri Sözlüğü 2004).

İş Umudu: Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde umut kavramı olması beklenen veya olacağı düşünülen şey, ümit olarak tanımlanmaktadır. Umut, geleceğe uyum sağlamak için bireye güç veren, gelecekle ve yaşadığı anla ilgilenmesini ve anlam bulmasını sağlayan, pozitif bakış açısı ve iyi oluşu destekleyen, başkalarıyla ilişkiyi sürdürmeye yardım eden dinamik bir güçtür (Sarıçam ve Akın 2013). İş umudu kavramı ise umut kavramından türetilmiş işle ilgili umudu ifade eden bir kavramdır.

Mesleki Eğitim: Orta öğretimdeki genel liseler dışındaki okulları kapsayan, han iş ve meslek alanlarına kalifiye eleman yetiştiren hem de öğrencileri yüksek öğretime hazırlayan eğitim türüdür. Akkutay'a (1991, s. 37) göre; çıraklık eğitimi, belli bir üretim dizisi hakkındaki bilgi ve becerilerin, bu bilgi ve beceriye sahip olan kişiden, meslek edinmek isteyeneye aktarılmasıdır (Carton, 1984).

Dünya'da ve Türkiye'de mesleki eğitim örgün ve yaygın mesleki eğitim olarak iki şekilde verilmektedir. Örgün mesleki eğitim, temel eğitimden sonra gençleri belli bir meslek dalında hem okulda hem de işyerinde yetiştirmeyi amaçlar. Yaygın mesleki ve teknik eğitim ise gençleri temel eğitimden sonra çıraklık sözleşmesi ile çoğunluğu işyerinde olan ve aynı zamanda belli bir mesleği olanlara da ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda geliştirme ve uyum programları düzenleyen bir eğitimidir. Bu özelliği ile yaygın mesleki eğitim hem temel eğitim sonrası gençleri işgücü olarak ekonomiye kazandırmakta hem de yetişkinlere kendilerini geliştirme imkanları vererek sürekli eğitimi gerçekleştirmektedir. Yaygın mesleki ve teknik eğitim; kitle eğitimi, yetişkinler eğitimi, toplum eğitimi, hayat boyu eğitim vb. isimler ile ifade edilmektedir.

Bölüm 2

Alan Yazın Taraması

Bu bölümde, iş umudu, sosyal destek, denetim odağı kavramlarının yanı sıra Türkiye’de Yaygın Mesleki Eğitim ve bunlarla ilgili literatürde yer alan bazı araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

2.1. İş Umudu

Umut kavramı, insanın geleceğe dair bir beklentisine ilişkin olarak o beklentinin arzu edilen biçimde oluşmasını beklemesi olarak ifade edilebilir. İş umudu kavramını bu bağlamda ifade edecek olduğumuzda ise karşımıza insanların hayatsal ihtiyaçlarını temin etmek için bir iş edinme beklentisi olarak yorumlanabilecektir. Bu noktada birey, ön hazırlığını ve iş için gerekli donanımını edindikten sonra kendisine uygun olan işi bulma beklentisine girecek ve arayışlarını bir umut çerçevesinde gerçekleştirecektir.

Sağlıklı ve mutlu yaşam ancak bu şekildeki yaşamın gerekliliklerini karşılamakla mümkün olacaktır. Bu gerekliliklerin karşılanması için işi günümüz dünyasının koşulları dairesinde insanın çalışmasını ve bu çalışma karşılığında ekonomik bir edim sağlamasını gerektirmektedir. Bu noktada genel beklenti, kişinin kendi özelliklerine uygun, değerleri, kriterleri ve hoşnutluklarını içeren bir iş ortamı yönündedir. Bu unsurların hepsi ve daha fazlası kişinin beklentilerini oluşturmaktadır. Bu beklentilere uygun bir iş bulmayı ise umut edecektir. (Elbir, 2000, s.51).

Günümüz iş zeminine bakıldığında ise işsizlik sorunu belirgin bir biçimde göze çarpmaktadır. İşsizliğin özellikle de genç kitlede meydana getirdiği ruhsal sorunlar söz konusu olmakta ve bunlar içerisinde umutsuzluk halinin varlığı da görülmektedir. İş edinmeye ilişkin oluşan bu umutsuzluğun neticesi olarak ta geleceğe ilişkin olumsuz beklentilerin oluşması beraberinde motivasyon düzeyinde de düşüş olarak gözlemlenmektedir. (Beck, Ster & Kovacs 1985). Özetle umutsuzluk hali, bireyin kendisine olumsuz nitelikler atfetmesi, gelecek ile ilgili olarak beklentilerinin oluşum ihtimalini olumsuz bir biçimde değerlendirmesi,

yaşantısındaki olumsuzlukları genel ve değişmez bir statüye taşıması olarak ifade edilmektedir (Abramson, Metalsky & Alloy, 1989).

Bu umutsuzluk halinin iş konusundaki yansımaları ise gün geçtikçe azalan iş bulma ihtimali olarak yorumlanmalıdır. Bu noktada, umut veya umutsuzluk düzeyinin şekillenmesinde, toplumdaki genel iş bulma ya da bulamama oranları önemli bir etkiye sahiptir. Nitekim sosyal bir yapı içerisinde olan bireyin çevresinden bu doğrultuda aldığı geribildirimler ve kendi deneyimleri umut düzeyinin şekillenmesinde büyük etkiye sahip olacaktır.

Ülkemizde bu durum, işsizlik oranları ile ifade edilebilecektir. Tablo 1 verileri incelendiğinde mesleki ve teknik eğitim alanlar ile yüksek öğretim mezunlarının istihdam edilme oranları görülecektir.

Tablo 2
Yıllara Göre Eğitim Düzeyine Bağlı İstihdam Oranları (15 Yaş +)

Yıllar	Mesleki veya Teknik Lise İşgücüne					Yükseköğretim İşgücüne				
	İşgücü (Bin Kişi)	İstihdam (Bin Kişi)	İşsiz (Bin Kişi)	Katılma Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)	İşgücü (Bin Kişi)	İstihdam (Bin Kişi)	İşsiz (Bin Kişi)	Katılma Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
2004	1.804	1.515	288	65,20	16,0	2.524	2.215	308	78,90	12,20
2005	2.152	1.858	294	65,00	13,6	2.757	2.481	277	77,90	10,00
2006	2.335	2.059	275	63,80	11,8	2.980	2.695	285	77,20	9,60
2007	2.451	2.157	294	64,50	12,0	3.195	2.884	311	77,30	9,70
2008	2.504	2.212	292	65,00	11,7	3.503	3.140	362	77,60	10,30
2009	2.519	2.126	393	65,40	15,6	3.780	3.321	459	78,00	12,10
2010	2.511	2.179	332	65,80	13,2	4.057	3.612	446	78,80	11,00
2011	2.582	2.297	285	65,50	11,0	4.476	4.009	467	79,30	10,40
2012	2.692	2.420	272	64,60	10,1	4.996	4.493	503	79,10	10,10
2013	2.820	2.524	296	65,10	10,5	5.388	4.831	557	80,10	10,30
2014	2.810	2.533	277	63,20	9,80	5.560	5.050	510	79,70	9,20

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde, TÜİK verilerine göre 2014 rakamları ile 15-24 yaş aralığındaki genç nüfusta işsizlik oranı % 17,9 olarak gerçekleşmiştir. Genel işsizlik oranı ise %9,9 olarak ifade edilmektedir. Bu oranlar doğrultusunda araştırmamıza konu olan genel kitlenin işsizlik oranının %17,9 olduğu dikkate alındığında, Türkiye ortalamasının yaklaşık iki katına yakın bir oran söz konusu olmakta ve bu oran da genç

kitlenin iş bulma veya istihdam edilme durumunun umutsuzluğa elverişli olduğu yorumuna imkan tanımaktadır. Tablo 1 verileri itibariyle yıllara göre işsizlik oranları mesleki eğitim alanlarda düşüş trendi sergilemekte ve rakamlar itibariyle bu durum iş umudunun artabileceği yönünde yorumlanabilmektedir. Ancak, iş umudunun önemli kriterleri olan beklentileri karşılama durumu da dikkate alındığında, ülkemizde ekonomik şartlar da dikkate alındığında bu oranların tek başına yeterli olmayacağı kanaati yanlış olmayacaktır.

Bu perspektiften bakıldığında toplumsal ve ekonomik yapının insanlarda iş bulma umudunu etkileyeceği, sosyal yapının da bu durumda hem şekli itibariyle hem de destek itibariyle iş umudu düzeyinde etkili olacağı mümkün olmaktadır.

2.2. Sosyal Destek

Sosyal destek, bireylerin yaşantılarını sürdürürken karşılaştıkları kriz ve duygusal gerginlik durumlarının aşılmasında yakın çevresinden sağladığı yardım olarak tanımlanabilir (Çakır ve Palabıyıköğlu, 1997). Bireyler içine düştükleri zor durumlardan kurtulmak için aile bireylerinden, arkadaşlarından ve yakın çevrelerinden fiziksel ve psikolojik destek alırlar (Leavy, 1983). Çünkü alınan destek sayesinde bireyler yaşadıkları sıkıntıların üstesinden daha hızlı gelebilmektedirler. Aslında sosyal destek her birey için önemlidir (Annak, 2005). Sosyal destek tanımlanması ve ölçülmesi gereken çok boyutlu bir kavramdır. Hayatımızda önemli bir yere sahip olan anne, baba, eş, arkadaşlar, aile, öğretmenler ve akrabalar bireyin sosyal destek kaynakları olarak sayılabilecektir.

Sosyal destek kaynaklarının bireylere farklı tipte yardımlar sağladığı, bunların içinde üzerinde en fazla durulanların maddi, duygusal ve zihinsel destekler olduğu görülmüştür. Maddi destek, günlük sorumlulukların yerine getirilebilmesi için başkaları tarafından sağlanan eylem veya araçlardır (sürekli hasta bakan birinin yerine birkaç günlüğüne bakma, işsiz birine borç para verme ya da iş imkânı sağlama gibi). Duygusal destek, kişinin, sevgi, şefkat, saygı, empati ve bir gruba ait olma gibi temel sosyal ihtiyaçlarını sağlar (arkadaşıyla anlaşmazlığa düşen bir öğrencinin, kendisini dinleyen anlayışla karşılayacak birine ihtiyaç duyması gibi). Zihinsel destek ise bireye kişisel ve çevresel sorunlarla ilgili olarak bilgi, nasihat verme ve yol

gösterme gibi davranışları içerir. Örneğin, başarısız bir öğrenciye daha çalışkan bir öğrencinin taktik vermesi ya da çalıştırması (Sorias, 1988).

2.2.1 Sosyal Destek Çeşitleri. Yapılan incelemelerde sosyal desteği ve sosyal destek çeşitlerini tanımlayan araştırmacılar arasında bazı farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Diğer taraftan bu farklılıkların temeldeki kavramdan çok uzak olmadıkları, bazı ufak ayrıntılarla birbirlerinden ayrıldıkları görülmüştür. Caplan (1974) sosyal destek türlerini duygusal destek, takdir desteği, maddi destek, bilgisel destek ve beraberlik desteği olarak beş grupta toplamıştır. Kahn (1979) ise sosyal desteği duygusal, bilişsel ve maddi destek şeklinde üç boyutta ele almıştır. Barrera ve Ainley (1983) sosyal destekle ilgili olarak altı destek kategorisi (materyal yardım, davranışsal yardım, yakın etkileşim, rehberlik, geri bildirim ve olumlu sosyal etkileşim) tanımlamışlardır. Cohen ve Wills (1985) daha önceki sosyal destek tiplerinden yola çıkarak ve daha toparlayıcı bir ifadeyle dört destek türü açıklamışlardır: duygusal, araçsal, bilgisel ve yaygın destek.

Budak (1999) ise araştırmasında sosyal desteğin dört farklı işlevi olduğunu belirtmiştir. Bunlar;

- *Duygusal Destek:* Karşıdakini içten dinleme, duygularını paylaşma, sevgi, saygı, şefkat gösterme gibi davranışlarla gözlenebilir. Duygusal destek, bireyde sevildiği, değerli olduğu duygusunu uyandırdığı için ruh sağlığı üzerinde önemli etkisi vardır. Bu duygular, kişide özgüven artışı gibi olumlu etkiler bırakabilir.
- *Bilgisel Destek:* Sorunların çözülmesini sağlayabilecek bilgilerin verilmesi ya da becerilerin öğretilmesine dayanır. Birey bir stres kaynağıyla karşılaştığında sorunları çözmek için pek çok çözüm yolu düşünebilir, fakat bu yollar çözüm için yetersiz kaldığında sosyal çevre sorunu çözmek için yardımcı bir rol üstlenmesini sağlayabilir.
- *Yansıtıcı Destek:* Bireyin kendi davranışları, düşünceleri, duyguları hakkında geri bildirim sağlar. Bireyler başarısı için yeterli objektif ölçütün olmadığı yeni ve belirsiz ortamlarda, kendilerini benzer başkasıyla kıyaslamak isterler.

Bu tür bir sosyal destek bireyin kendini yeterli biçimde değerlendirmesine ve sonuç olarak davranışlarını kendi yararına olabilecek şekilde değiştirmesine yardımcı olur.

- *Materyal Destek:* Sosyal desteğin bu işlevinde başkasına para veya diğer fiziksel obje biçimindeki somut yardımlar gibi davranışlar gösterilebilir. Diğer sosyal destek türlerinden farklı olarak bu desteğin, bireyin sorununu doğrudan onun adına çözme gibi bir yararı vardır. Merkezi bir sınavda görme engelli bir kişiye soruları okuyarak ve onun adına teste işaretleme görevini gerçekleştirerek yardım etme gibi durumlar materyal desteğe örnek verilebilir.

Richman, Rosenfeld ve Bowen (1998) sosyal desteğin, desteği algılayanlar açısından sekiz farklı boyutta (yaptığı görevi takdir desteği, yaptığı göreve cesaret desteği, duygusal destek, duygusal meydan okuma desteği, gerçeği doğrulama desteği, kişisel yardım desteği, dinleme desteği, maddi destek) algılanabileceğini ortaya koymuşlardır.

- *Yaptığı Görevi Takdir Desteği:* Diğerinin, desteği alan kişinin çabalarını onaylaması ve yaptığı işe yönelik beğenisini gösterdiğine ilişkin algı.
- *Yaptığı Göreve Cesaret Desteği:* Diğerinin bir iş veya etkinlik hakkında desteği algılayan kişi gibi gerildiğine ve güdülendiğine ve bunun da desteği algılayan kişinin yaratıcılığını, heyecanını ve katılımını artırdığına yönelik algı.
- *Duygusal Destek:* Diğerinin, desteği alan kişinin tarafında olduğuna, ona huzur verdiğine ve özen gösterdiğine ilişkin algı.
- *Duygusal Meydan Okuma Desteği:* Diğerinin, desteği alan kişinin tutumlarını, değerlerini ve duygularını değerlendirmeye çalıştığına, bu konuda uğraş verdiğine ilişkin algı.

- *Gerçeği Doğrulama Desteği*: Diğerrinin, olayları desteği alanın gözüyle veya ona benzer şekilde gördüğüne ve desteği alanın dünyaya bakış açısını doğrulamaya yardımcı olduğuna ilişkin algı.
- *Kişisel Yardım Desteği*: Diğerrinin, desteği algılayan kişiye, örneğın herhangi bir ayak işini hallederek veya arabasıyla bir yerlere bırakarak hizmet veya yardım ettiğine ilişkin algı.
- *Dinleme Desteği*: Diğerrinin öğüt vermeden veya yargılamadan dinlediğine ilişkin algı.
- *Maddi Destek*: Diğerrinin, desteği algılayan kişiyi ekonomik olarak, mal/eşya ve/veya hediyeler vererek yardım ettiğine ilişkin algı.

2.2.2 Algılanan Sosyal Destek. Algılanan sosyal destek, bireyin yaşamı boyunca çevresindeki kişilerin kendisine değer vereceklerine, özen göstereceklerine, ihtiyaç duyması halinde destek olacaklarına dair duyduğu inanç, kısacası ilişkiden sağlanan doyumdur. Diğerr bir ifadeyle bireyin sosyal destek beklediğı aile, arkadaş ve diğerr bireyler tarafından ilgi ve değer görme beklentisi olarak nitelendirilebilmektedir(Karadağ, 2007).

Güçlü bir sosyal destek ağına sahip olan bireylerin kişilik gelişimleri daha sağlıklı olmakta, strese daha kolay uyum sağlamakta ve yaşantısı boyunca da karşılaştığı sorunların üstesinden daha kolay gelebildiğı görülmektedir (Lara, Leader ve Klein 1998; Elbir, 2000). İhtiyacı olduğunda güvenebileceğı insanların varlığını bilen kişilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin çok fazla olduğru görülmüştür (Sorias, 1988). Sosyal destek, stres kaynaklarını ortadan kaldırmasa bile bireylerin kaygı ve çaresizlik hissini azaltmakta, stresin üstesinden gelmek için alternatif çözümler geliştirme yolunda adımlar atmasını sağlamakta, bireylerin özgüvenini arttırmakta ve stresin daha kolay aşılmasını sağlamaktadır. Sosyal desteğın fiziksel ve psikolojik sağlık üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Dolayısıyla sosyal destekten yoksun kalma bireylerde olumsuz bir etki yapar (Kahriman, 2002).

Aileler ve arkadaşlar öğrencilerin en önemli sosyal destek kaynaklarını oluşturmaktadırlar. Aile ve arkadaşlarından yeterli desteği alan öğrencilerin,

yaşadıkları problemleri çok daha erken çözdükleri ve okuldaki derslerinden de çok daha başarılı oldukları görülmüştür (Özbay, 1996). Sosyal desteğin azlığı ve hatta hiç olmaması durumunda ise birey, yaşadığı destek gereksiniminden dolayı kendini başka taraflara yönlendirecek ve farklı bir arayışa girecektir. Ergenlik dönemindeki sorunların çokluğu nedeniyle bu dönemde sosyal destek gereksinimleri giderilmeyen birey, bir arayışa girer (Cüceloğlu, 1987). Bu durum birey açısından iş umudu noktasında değerlendirilecek olduğunda, bireyin hissettiği sosyal desteğin düzeyi onun iş umudu seviyesini olumlu tutacak ve iş arama çabası seyrinde daha dirençli bir bakış kazandıracaktır.

2.3. Denetim Odağı

Denetim odağı kavramının kökleri “Sosyal Öğrenme Teorisi” ne dayanmaktadır ve Rotter (1966) tarafından popülerlik kazanmıştır. Rotter’a (1966) göre denetim odağı; kişinin kendisini iyi veya kötü olarak etkileyen olayları kendi özellikleri, yetenekleri, kaderi veya başka güçlü insanlara bağlama eğilimi olarak tanımlanmaktadır. İçten denetim odaklı kişiler kendisini etkileyen olayları kendi denetimlerinde olduğuna inanırken; dıştan denetim odaklı kişiler yaşamlarını daha çok kendileri dışındaki güçlerin denetiminde olduğu inancına sahiptir (Rotter, 1966).

Denetim odağı; bireyin yaşamı boyunca karşılaştığı her türlü olumlu ya da olumsuz yaşantı üzerinde kendisinin ya da kendisi dışındaki güçlerin etkili olduğu kişisel inancını ifade etmektedir. İçten denetim, bireyin hayatı üzerinde kişisel kontrolün bulunabildiğini tanımlarken, dıştan denetim ise şans kader, başka insanlar ve Tanrı gibi başka değişkenlerin yaşantılar üzerinde etkili olduğunu ifade etmektedir. İç denetim odaklı bireylerde, yaşantıların sonuçlarında kendi davranışlarının etkili olduğu inancı ve beklentisi vardır (Wong-McDonald & Gorsuch, 2004).

Yapılan araştırmalarda, iç denetim odaklı kişilerin şansa daha az inandıkları ve kendileri daha sağlıklı hissettiklerini, içsel motivasyonun daha yüksek olduğunu, başa çıkma becerilerinin daha yüksek olduğunu, verilen ödev görevleri daha erken başlayıp erken bitirdiklerini ve dış denetim odaklı bireylere göre akademik başarılarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Park ve Kim, 1998).

Birey yaşadığı stresi azaltmak ve başarılı olma şansını yükseltmek için karşılaştığı problemlere şikayet etmek yerine duygusal ve zihinsel enerjisini yöneltmelidir. Kişinin şartları değiştirmek yerine kendisini değiştirmeye çalışması daha kısa zamanda olumlu sonuçlar almasını sağlar (Jansenn ve Carton, 1999).

Dış denetim odaklı bireyler, yaşamları ile ilgili sorumluluk almanın yararsız olduğuna inanırlar. İç denetim sahibi bireyler ise yaşadıkları olayları etkilemede kendilerine büyük iş düştüğüne inanırlar. İnsan hayatını kontrol altına almak için ne kadar çaba harcarsa, şansın rolü o kadar azalır. Yine Baltaş'a (1997) göre; "cehalet ve güçsüzlük şansa olan inancı artırır." (Baltaş, 1997, s. 47).

Yapılan araştırmalara göre, kadın ve erkeklerin stres tepkilerinin belli bir derecede farklı olduğunu ortaya koymuştur. 1978 yılında Londra'da yayınlanan bir bültende erkek çocukların stres karşısında kız çocuklardan daha fazla saldırganlık gösterdiklerini, kız çocukların daha kaygılı ve çökkünlük yaşadığını bildirmişlerdir (Baltaş, 1997).

2.3.1 İç Denetim Odağı. İç denetim odağına sahip bireyler başlarına gelen olaylardan kendilerini sorumlu tutmaktadır (Rotter, 1954). Bu açıdan iç denetim odaklı bireyler, başarılı, etkili, atılgan, girişimci, güvenli ve bağımsız kişilerdir. Ayrıca akademik olarak da daha başarılıdırlar. (Loosemore & Lam, 2004, s. 389) Aynı zamanda iç denetim odaklı kişilerin, benlik algılarının yüksek olduğu kendilerini daha sağlıklı hissettikleri başa çıkma becerilerinin daha yüksek olduğu ve içsel motivasyonlarının daha fazla olduğu görülmektedir. kontrollü kişiler davranışlarının sonuçları ve başlarına gelenlerle ilgili olarak kişisel sorumluluk hissederler.

Dıştan denetimli kişiler içinde yaşadıkları sosyal çevrenin kurallarına uymayı görev saymaktadırlar. Başkalarının düşünceleriyle yaptıkları davranışları belirleyebilmekte ve başkalarının baskılarına yenik düşebilmektedirler. Çoğu kez kendi mutluluklarını bir başkasına bağımlı kılmakta ve onları mutlu etmekte arayabilmektedirler (Alisinanoğlu,2003, s. 103).

Tecrübelerinin kendi davranışlarının bir sonucu olduğuna inanan içsel denetimli kişiler; kolay motive olarak amaçlarına ulaşabilmektedirler. Başarılarını ve başarısızlıklarını kendilerine bağlayan; özgüvenli, bağımsız, girişimci, toplumsal olaylarda aktif, sosyal yönleri ile dikkat çeken bu bireylerin iletişim kurmakta ve değişime ayak uydurmakta zorlanmadıkları söylenebilir.

2.3.2 Dış Denetim Odağı. Denetim odağı boyutlarından bir diğeri dış denetim odağıdır. Dış denetim odaklı birey, yaşadıkları olayların şans, yaşadıkları zorluk veya diğer bireylerin yaptığı davranışlar gibi kendi kontrolü dışındaki faktörlerden kaynaklandığını düşünmemektedir (Battle & Rotter, 1963). Bireyler başarılı oldukları durumlarda içsel kontrol odaklı, başarısız oldukları durumlarda ise dışsal denetim odaklı olmayı daha fazla tercih etme eğilimi gösterirler.

Bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları olaylarda iç denetim odağının mı yoksa dış denetim odağının mı etkisiyle hareket edeceklerini belirleyen bazı faktörler söz konusudur. Bireyin denetim odağını, inancının içten ya da dıştan algılamasına etki eden faktörler genel olarak çevrenin eğitim düzeyi, dinsel inançlar, kadercilik gibi değişkenler de içten ya da dıştan denetimli olma üzerinde etkilidir (Yağışan vd., 2007)

2.3. Mesleki Eğitim ve Tarihsel Seyri

Mesleki eğitim, orta öğretimdeki genel liseler dışındaki okulları kapsayan, han iş ve meslek alanlarına kalifiye eleman yetiştiren hem de öğrencileri yüksek öğretime hazırlayan eğitim türüdür. Çıraklık eğitimi, belli bir üretim dizisi hakkındaki bilgi ve becerilerin, bu bilgi ve beceriye sahip olan kişiden, meslek edinmek isteyeneye aktarılmasıdır (Akkutay, 1991, s. 37).

Dünyada ve Türkiye’de mesleki eğitim örgün ve yaygın mesleki eğitim olarak iki şekilde verilmektedir. Örgün mesleki eğitim, temel eğitimden sonra gençleri belli bir meslek dalında hem okulda hem de işyerinde yetiştirmeyi amaçlar. Yaygın mesleki ve teknik eğitim ise gençleri temel eğitimden sonra çıraklık sözleşmesi ile çoğunluğu işyerinde olan ve aynı zamanda belli bir mesleği olanlara da ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda geliştirme ve uyum programları düzenleyen bir eğitimidir.

Bu özelliği ile yaygın mesleki eğitim hem temel eğitim sonrası gençleri işgücü olarak ekonomiye kazandırmakta hem de yetişkinlere kendilerini geliştirme imkanları vererek sürekli eğitimi gerçekleştirmektedir. Yaygın mesleki ve teknik eğitim; kitle eğitimi, yetişkinler eğitimi, toplum eğitimi, hayat boyu eğitim vb. isimler ile ifade edilmektedir.

Çıraklık eğitiminin tarihçesi M.S. 4. ve 5. yy, Mısırlılara kadar dayanmaktadır. Mısır'da ilk kez herkesin iş sahibi olması zorunluluğu ile ilgili bir yasa çıkarıldığı görülmektedir(Arslan, 1996 s. 1).

Diğer taraftan tarihsel seyre bakıldığında ise 1743-1794 yılları arasında yaşamış olan (18. yy.) Condercet'in, ilkokuldan sonra mesleki eğitimin olması konusunda ki gerekliliğe değindiği görülmekte ve uygulama alanında ise Johan Heinrich Pestalozzi'nin“İş Okulu” adını verdiği eğitim merkezi ile meslek öğretilen ilk okulukurduğu ve mesleki eğitimin babası olarak anılmaktadır. Sanayi devriminin bir çok getirisinden birisi olarak ta çağdaş mesleki eğitimin varlığı söz konusu olmakla birlikte bu endüstriyel okullardan oluşan eğitim sisteminin oluşturulması ve geliştirilmesinde de Friedrich Fröbel'in katkıları kendini göstermektedir. Avrupa'da 'ilerici eğitim' kavramının önde gelen temsilcisi kabul edilenKerschensteiner, Almanya'da eğitim danışmanlığı yaptığı şuada, okullara iş ve meslek öğretileri için 'iş laboratuvarları', çocukların oyun oynamaları için 'bahçe', beslenmeleri içi 'mutfak' vb. ekimliler yaptırarak Pastelozzi'nin 'iş okulu' fikrini desteklemiş ve uygulamaya sokmuştur. Bu uygulamaya paralel olarak Blonskij, ABD'de Dewey' in geliştirdiği 'Aktif Okul' ile Almanya'da Kerschensteiner'in geliştirdiği 'İş Okulu' uygulamalarını endüstriyel alana uyarlayarak, 'Endüstriyel İş Okulları' fikrini ortaya atmıştır. Bu fikrin temelinde, bireyin eğitimi uygulama alanında almasının çok daha faydalı olacağı bulunmaktadır. Ayrıca çocuğun mesleki eğitimini kendisine uygun olan bir alanda faaliyet gösteren fabrikada yapması neticesinde çok daha verimli sonuçlar oluşacağını savunmuş ve günümüzdeki stajyerlik uygulamalarının bir anlamda temelini atmıştır(Akkutay, 1991, s.39-41).

Tarihsel seyrine bakıldığında mesleki eğitimin gerekliliği ve bu alana hissedilen ihtiyacın temelleri 18 yy.'a dayanmakla birlikte sanayi çağında da bu eğitimle yetiştirilecek olan bireylere olan ihtiyacın kendini hissettirdiği görülecektir.

Günümüzde ara eleman pozisyonları için değerlendirilen mesleki eğitim mezunlarının ana eleman mı yoksa ara eleman mı olduğu konusu da oldukça tartışmaya açık bir husus olarak değerlendirilmelidir.

2.4. Türkiye’de Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim

Türk Milli Eğitim sistemi örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana kısımdan oluşur. Bu durum 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 18. maddesinde “Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim kurumlarını kapsar. Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar.” denilerek ifade edilmiştir.

Tanzimatla gelen eğitim alanındaki yenileşme hareketleri, beraberinde birçok yeni okulu da getirmiş ve milli eğitimin temellerini atmıştır. Bu yenilikler belirli bir sıraya riayet edilerek hayata geçirilmiş ve aciliyet arz etmesinin yanında dış tepkiler de dikkate alınarak işe ortaöğretimden başlanmıştır. Bu bakımdan Tanzimat devrinde ilk, orta ve yükseköğretim için atılan önemli adımlar neticesinde, ilk, orta ve yüksek öğretim hatta mesleki ve teknik eğitimin de temelleri atılmıştır (Baykal, 1953, s. 30)

Türklerde ortaçağda İbn-i Sina, Yusuf Has Hacip, İbn-i Haldun vb. önemli isimlerin çocukların eğitiminde mesleki eğitimin önemini vurguladıklarını görmekteyiz.

12.yy’da Selçuklular döneminde başlayan çıraklık ve mesleki eğitim, ‘sanayi çarşıları’ fikriyle tanınan ve 13.yy.’da esnaf ve sanatkarların mesleki birlikleri olan ‘Ahi Birlikleri’ni kuran Ahi Evren tarafından geliştirilmiştir, gençlerin yetiştirildiği bu birlikler 19. yy.’da Osmanlı Dönemi’nde Gedik ve Lonca teşkilatları olarak adlandırılmış ve mesleki eğitimin organize yapısı korunmuştur

1860 yılına kadar süren bu sistem, Osmanlı Devleti’nde dış ticaretin gelişmesiyle birlikte kapitülasyonların verdiği imtiyazla, sanat ve ticaretin gelişmesine engel olduğu düşünülerek kapatılmıştır. Fransız tüccarlarını ön plan çıkması, şehir ekonomisi üzerinde Türk esnafının hakimiyetini kaybetmesiyle teşkilatların yerini, dış ticaret temsilcileri olan yabancılar ve onlarla iş birliği yapan delal ve simsarlar almıştır. Perakende ticarete de tekel hakları yabancıların baskısı

ile 1760 yılında Türk esnafından alınmıştır. Esnaf teşkilatlanma sınaî imalatla ilgili alanlarda devletçe desteklenmeye devam etmiş olsa da artan vergi ve yükümlülükler, Türk esnafının teşkilatçı yapısını oldukça zorlanmıştır.

Sanayi devriminin en önemli icadı olan ve üretimin insan gücünden makine gücüne kaymasının temelini teşkil eden James Watt'ın buhar makinesi ve dönemin tekstil üretiminde temel maddesi olan ipliğin bükülmesinde insan gücünden makineleşmeye geçişi sağlayan Hargrave'in 1777 yılında bulduğu iplik bükme fabrikası ile üretimde insan gücü önemini yitirmeye başlamıştır. Bu gelişim döneminde Osmanlı Devleti, Batının yaşadığı bu gelişmelerin gerisinde kalmış ve yetişmiş insan gücü ihtiyacını küçük işletmelerde yapılan çıraklık eğitimi yoluyla karşılamaya çalışmıştır. Diğer taraftan siyasi ve iktisadi sebeplerle Avrupa ülkelerine verilen imtiyazlar, yerli malların Avrupa'da makinelerle üretilen ucuz sanayi malları karşısında fiyat ve kalite yönünden rekabetini imkansız kılmış, bunların neticesinde de zayıf sermaye yapısına ve insan gücüyle var olan el sanatlarına dayalı yerli sanayinin çökmesine, çıraklık eğitiminin yapısının bozulmasına neden olmuştur (Akkutay, 1991, s. 54).

Tanzimat ve II. Meşrutiyet dönemlerinde el sanatları ve zanaatların öğretilmesi ve yaşatılması için mesleki örgün eğitimde sanayi okullarının, ticari, zirai ve sanayi şubelerinde erkek öğrencileri ticaret hayatına, kız öğrencileri ev işlerine hazırlayan 'sınıf-ı mahsuslar' açılmıştır.

Cumhuriyet Döneminde Türk Milli Eğitim Sisteminin temel felsefesine dayalı olarak mesleki ve teknik eğitim okula dayalı yeni bir yapıda ele alınmıştır. 1933 yılında Mesleki ve Teknik öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuş, 1935 yılından hareketle 2765 sayılı Kanun ile okulların masrafları tamamıyla devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. 1963 yılında ihtiyaç duyulan Çıraklık Kanunu'nun çıkarılması yeniden gündeme gelmiş ancak cumhurbaşkanınca yeniden incelenmek üzere Meclis'e gönderilmiştir. Çırak Kalfa ve Ustalık Kanunu'nun çıkarılması 1974 Kalkınma Planı'nda tekrar yer almış 1977 yılında 2089 sayılı Çırak Kalfa ve Ustalık kanunu kabul edilmiştir. Çıraklık eğitimi geniş kitleyi ilgilendirdiğinden 1978 yılında Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü kurularak 1980 yılından itibaren Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kaldırılmıştır. Bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum

sağlamak Türk Sanayisi' nin ihtiyacı olan teknik insan gücünün okul ve işletmelerle işbirliği içinde yeterli sayı ve nitelikte yetiştirilmesi amacıyla 1986 yılında 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu yürürlüğe girmiştir. 1992 yılında çıkarılan 3797 sayılı Bakanlık Teşkilat Kanunu'nda mesleki ve teknik eğitim Erkek Teknik, Kız Teknik, Ticaret ve Turizm ile Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü olmak üzere dört ana disiplin altında toplanmıştır. 2001 yılında 4702 Sayılı Kanun ile son değişiklikler yapılarak çıraklık ve mesleki eğitim sistemine biraz daha işlerlik kazandırılmıştır.

2.4.1 Hayat Boyu Eğitim ve Hayat Boyu Öğrenme. İnsanlar birbirlerinden farklı kişilik özelliklerine sahiptirler ve bu özelliklerine uygun bakış açılarıyla yaşarlar. Bu durum insanların gerçeğe ulaşmada, bilgi edinmede genel geçer bir yol, yöntem ve tekniğin varlığını engeller. İnsanlar aynı bilgiyi farklı yollar, yöntemler, stratejiler, teknikler ve taktikler kullanarak öğrenebilir. Böyle olması gerçekliğin yok sayılması anlamına gelmez; tam tersine gerçek vardır ve gerçeklere, her insan geçirdiği yaşantılar yoluyla farklı şekillerde ulaşabilir. Her seferinde onları yeniden oluşturabilir. Bu, hayat boyu sürer. O nedenle eğitim yaşam boyudur. Yalnız okullarda biten bir iş değildir (Sönmez, 2005, s. 330).

Günümüzde toplumlardaki aşırı karmaşık ve çeşitli görevler, sürekli artan talepler, insan kaynaklarının da yenilenmesini gerektirir. Bu hedefe ulaşmak oldukça güç bir iş olup, geleneksel eğitim politika ve uygulamalarının boyutlarında değişiklik gerektirmektedir(Alkan vd., 1996, s. 327).

Başaran (1996, s. 120), çağımızda eğitim yapılan alanların, eğitim bilimleri ve eğitimin amaçlarının çoğaldığını, önceden insanların, çok kısıtlı ve belli alanlarda eğitilmeyi gereksinirken, bilimsel (kuramsal, teknik ve sanat) bilgilerin hızla artması, insanları yaşamak için daha çok bilgi edinmeye zorladığını belirtmektedir.

Hayat boyu eğitim; rastgele öğrenmenin dışında, öğrenim fırsatlarının bireyin gereksinimlerini yaşam boyunca karşılayacak biçimde düzenlemiş eğitimidir (Bülbül, 1991, s. 36).

Hayat boyu eğitim, hayat boyu öğrenme, yaşam boyunca tümleşik öğrenme, sürekli öğrenim, sürekli eğitim terimleri ile eşanlamlı düşünülebilir. Bu terimlerin kaynağı, eğitimin çocukluktan başlayan sürekli eğitim fırsatlarının başlangıç evresiyle sınırlandırılmış ilk ve son deneyim olmadığı, aksine ömür boyunca süren bir deneyim olması gerektiğidir (Celep, 2003, s. 34).

Birey belli amaçları, belli işleri gerçekleştirsin diye yetiştirilemez (Kayaalp, 2002, s. 71). Çünkü insan hayatı boyunca birçok işle karşı karşıya gelecektir. Kendisine yetecek kadar bilgiye sahip olması gerekir.

Hayat boyu eğitim, erken dönemdeki programlı örgün eğitimin bir alternatifi olmaktan çok örgün eğitimle eksik kalanların veya yetersiz verilenlerin daha sonra bireylerin kendi istekleri ile yeniden kazanılması olarak düşünülebilir (Oktay, 2001, s. 24).

Hayat boyu öğrenim, kişisel ve sosyal amaçlı öğrenimin yanı sıra çalışma amaçlı öğrenimi de kapsamakta ve resmi eğitim sistemlerine ilişkin pek çok alanda yer almaktadır. Hayat boyu öğrenim, insana ve bilgiye daha çok yatırım yapma, dijital okuma yazma da dahil olmak üzere temel bilgi ve becerilerin kazanılmasını teşvik etme, esnek ve yenilikçi öğrenme fırsatlarını genişletme anlamına gelmektedir

Belirli bir yaşın üzerindeki insanların genç ve orta yaşlı olarak algılanmaları onlardan beklentilerimizi de önemli ölçüde değiştirmektedir. Bu insanların beklentiler ölçüsünde üretici ve yaratıcı olmaları ise ancak onlara yaşamlarının çeşitli dönemlerinde kendilerini yetiştirebilme ve geliştirebilme olanaklarının sağlanması ile mümkün olabilir. Ancak her şeyden önce insanların mevcut olanaklardan haberdar edilebilmeleri ve bu olanakları kullanabilecek yeterlilikleri daha önce kazanmış olmaları gerekmektedir (Oktay, 2001, s. 24).

Başaran'a göre (1994) eğitilenin sorun çözme gücünü geliştirerek, şimdiki ve gelecekteki yaşamına hazırlayacak eğitimin gerçekleştirilmesi gereken amaçlar şunlar olmalıdır (akt. Akçay, 2006, s. 38):

- Eğitim, eğitilen kişinin duygu, düşünce, gereksinim ve sorunlarını türlü araçlarla anlatabilmesi için ona iletişim yeterliği kazandırmalıdır.
- Eğitim, eğitilenin, demokratik yaşayışın gerektirdiği biçimde toplumsallaşabilmesi, diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurabilmesi, ortak amaçlar için birlikte çalışılabilmesi için ona, işbirliği yeterliği kazandırmalıdır.
- Eğitim, eğitilenin sorunlarını çözebilmesi için gereken bilgiyi toplayabilmesi, becerileri kazanabilmesi, sorunlarına olumlu ve yapıcı bir tutumla savaşıma açabilmesi için ona öğrenme ve araştırma yeterliği kazandırmalıdır.
- Eğitim, eğitilenin kendi bedenine bakabilmesi, onu koruyabilmesi, çevre sağlığı için gerekenleri yapabilmesi, başkalarının sağlığını tehlikeye atmaması için ona sağlıklı yaşama yeterliliği kazandırmalıdır.
- Eğitim, eğitilenin kendine ve topluma hizmet edebilmesinde temel öge olan bir mesleği seçebilmesi, mesleği başarıyla yürütebilmesi, kazandığını tutumlu olarak kullanabilmesi, yurt zenginliğini kendi mesleği içinde değerlendirebilmesi için ona üretim ve tutumluluk yeterliği kazandırmalıdır.

Geçmiş çağlara kıyasla her alanda en hızlı değişimlerin yaşandığı 20.yüzyılın özellikle son çeyreğinde insan gelişmesinin hayat boyu devam ettiğine ilişkin bilimsel bulgular, eğitim-öğretimin belirli bir yaş dilimi ile sınırlanmasına son verirken, eğitimi hayat boyu süren bir süreç haline getirdi. Bunun yanında 21. yüzyılda insanın hayatı boyunca tek bir mesleği sürdürmesi de artık pek mümkün görünmemektedir. Ayrıca teknolojinin sağladığı imkânlarla gerçekleşen uzaktan eğitim süreçleri insanlara hayatlarının herhangi bir döneminde ilgi duydukları bir alana yönelmelerine veya o zamana kadar fark etmedikleri yeteneklerini keşfetmelerine fırsatlar vermektedir(Oktay, 2001, s. 23).

Her yeni kuşağın kendi toplumunda yaşamaya hazırlanması, toplumun mevcut bilgi ve deneyimlerinden yararlanması, bilim ve tekniğin verilerini izleyerek toplumun gelişmesine yardımcı olması istenir. Bütün bu toplumsal işlevlerin yerine getirilmesi ise en geniş anlamda eğitim kurumunun varlık nedenini oluşturur.

Öğretim ve öğrenme süreci beşikten mezara kadar sürer. Bir toplumsal kurum olarak eğitim, okul sistemiyle ilgili düzenlemeleri de kapsar. Ayrıca okul dışı etkinlikleri de içerir. Halk eğitimi, yetişkin eğitimi, çıraklık eğitimi, işbaşı eğitimi, kitle iletişim araçları ve boş zaman etkinlikleri gibi konular eğitim kurumunun bazı örnekleridir (Kocacık, 2000, s. 123).

Öğrenme hayat boyunca ve devamlı bir faaliyet olmalıdır. Yeni gelişmelere uygun biçimde eğitim sağlamadaki ihmaller işsizlik ve toplumsal huzursuzluk yaratmaktadır(Alkan vd., 1996, s. 329).

Hayat boyu öğrenen olabilme, gereksinim duyulan bilginin bulunması, değerlendirilmesi, düzenlenmesi ve kullanılması becerilerinin kazanılmasını zorunlu kılmaktadır (Breivik, 1999, s.271).

Yetişkin eğitimiyle ilgili olan uluslararası kuruluşların başında UNESCO ve yan kuruluşları gelmektedir. UNESCO Yetişkin eğitiminin tanımı, işlevi, benimsenmesi, yaygınlaştırılması, etkinleştirilmesi, yetişkin eğitimci yetiştirilmesi, özel projelerin geliştirilip uygulanması ve araştırma gibi konularla ilgilenmekte, bilgi üretimi ve paylaşımı için uluslararası toplantılar düzenlemekte, uygulamaları değerlendirmekte ve konuyla ilgili yayımlar yapmaktadır. UNESCO'nun yaptığı faaliyetlerin tarihsel gelişimi Milli Eğitim Dergisi'nde (2002, s. 155-156) şu şekilde verilmektedir.

“1972 yılında toplanan UNESCO eğitimin geliştirilmesi komisyonunda, eğitimin yaşam boyunca süren bir etkinlik olduğu kararına varılmıştır. Eğitimin insanları henüz olmayan bir topluma hazırladığı belirtilmiştir.1972 yılı UNESCO uluslararası eğitim komisyonu önerileri:

1. Eğitimi okul yaşı ve okul binaları ile sınırlamak yanlıştır.
2. Eğitim, hem okul eğitimini hem de okul dışı eğitimi kapsayan tüm eğitsel etkinliğin temel bileşeni olarak düşünölmelidir.
3. Eğitsel etkinlik daha esnek olmalıdır.
4. Kısaca eğitim yaşam kadar uzun bir varoluşsal süreklilik olarak tasarlanmalıdır.

1973 yılında OECD tarafından yayınlanan Yaşam Boyu Öğrenme için bir strateji adlı raporda küresel ekonomi ve rekabet ortamında meslekî hareketlilik ve kişisel öğrenmeyle ilgili olarak Yaşam Boyu Öğrenme gerekli görülmüştür.

Yaşam boyu eğitim ile Yaşam Boyu Öğrenme kavramları arasında fark bulunmaktadır. Yaşam Boyu Öğrenme kavramında, eğitimsel gelişimiyle ilgili sorumluluk kişinin kendisine verilmektedir. İstihdam edilebilir bireyler için kişi bir müşteri gibi eğitim ve öğretim pazarından kendi gereksinimlerine uygun eğitimi bireysel sorumluluğunu kullanarak seçer. Oysa Yaşam Boyu eğitim ile bireysel gelişimin yanında toplumsal gelişim de önemsenmekte ve sorumluluk devlete verilmektedir.

UNESCO'nun 1996 yılı raporunda ise yaşam boyu eğitim kavramı kullanılmaya devam etmiştir. Bu kavram Fransızca orijinalinin çevirisidir. “Yaşam boyu eğitim, mevcut eğitim sistemini yeniden yapılandırmayı ve eğitimle ilgili olup da eğitim sisteminin dışında kalan tüm potansiyeli geliştirmeyi amaçlayan genel bir düzenlemedir.” şeklindeki ifadeyle yaşam boyu öğrenmenin tanımı yapılmıştır.

Bu tanımlardan hareketle yaşam boyu öğrenmenin sürekli gelişimi hedeflediği ve bu gelişimin eğitim sistemi aracılığıyla yapılmasının gerekliliğine işaret edilmekte olduğu söylenebilecektir.

2.4.2 Örgün ve Yaygın Eğitim. Alkan, Doğan ve Sezgin (1998) örgün eğitimi özel olarak eğitim-öğretim maksadıyla kurulmuş, değişik kademelere göre sınıflandırılmış eğitim kurumlarında (ilk, orta, lise, yüksek) yedi ile otuz yaşları arasındaki bireylere belirli programlar uygulayan ve kronolojik yaş esasına göre düzenlenmiş eğitim sistemi olarak tanımlamışlardır.

Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümü olarak ifade edilmiştir.

Alkan vd. (1998) yaygın eğitimi örgün eğitim sistemi dışında kalan her yaşta ki bireylere gereksinim duydukları eğitimi sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel kurumlar aracılığıyla gereksinimlerine uygun biçimde pratik yöntemlerle ve çeşitli programlarla sağlamak üzere örgün eğitime paralel ve onu tamamlayıcı nitelikte eğitim olarak tanımlamışlardır.

Eğitim alanında vizyon, bireyin yaratıcılık ve hayal gücünü geliştiren; bireysel farklılıkların gözetilmesi ve değerlendirilmesi ile her bireyin özellikleri doğrultusunda en üst düzeyde kendini geliştirebildiği; zaman ve mekan kısıtlarından arınmış, kendi özgün öğrenme teknolojilerini yaratmış ve değişim esnekliğiyle kendini yenileme gücüne sahip; öğrenme ve insan odaklı bir eğitim sistemine sahip olmaktır (Akçay, 2006, s. 216).

Başka bir tanıma göre yaygın eğitim; örgün eğitim sistemi dışında kalan her yaştaki bireylere gereksinim duydukları eğitimi sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel kurumlar aracılığıyla gereksinimlerine uygun biçimde pratik yöntemlerle ve çeşitli programlarla sağlamak üzere örgün eğitime paralel ve onu tamamlayıcı nitelikteki eğitimidir (Alkan vd. 1996, s. 9).

'Örgün eğitimin yanında ve dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümü' olarak tanımlanan yaygın eğitim 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 18. maddesinde, söz konusu kanuna dayanılarak hazırlanan ve 07.08.1970 gün ve 16720 sayılı resmi gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren 'Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nin 7. maddesinde; 'Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylere; gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak için örgün eğitimin yanında veya dışında onların ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte, çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümüdür' şeklinde tanımlanmıştır (Yıldırım, 1996, s. 5).

Yaygın eğitim çalışmaları okuma-yazma kursları, bir meslek kazandıran programlar, hizmet içi eğitim programlarından oluşmaktadır.

Bilgi toplumunda eğitimde amaç evrensel değerleri bireylere aşılatabilmektir. Bilgi toplumu içinde ve bilgi toplumu için yapılan eğitimin sosyal bir amacı vardır ve eğitim sistemi değerlerden uzak bir sistem olamaz. Bilgi toplumunda eğitim sistemi; okullarla sınırlı kalmayan, 'bitmiş eğitim'den söz edilmeyen, ileri düzeyde eğitim görmüş kişilerin bile eğitimlerine devam edebildikleri bir eğitim sistemidir(Drucker, 1996, s. 247-248).

Devletimiz genel yaygın eğitim faaliyetlerini bireyler için bir hak olmaktan ziyade, sosyal ve ekonomik değişmeyi etkileyen, aynı zamanda hızlandırıcı etkide bulunan bir kalkınma ve bilinçlenme aracı olarak görmektedir. Bu amaçla ülkemizdeki yaygın eğitim faaliyetlerinin büyük bir kısmı Milli Eğitim Bakanlığının ana hizmet birimlerinden biri olan “Hayat Boyu Eğitim Genel Müdürlüğü” tarafından yürütülmektedir.

2011 yılında yayınlanan 652 nolu Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü adı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü olarak belirlenmiştir. Buna göre genel müdürlüğün görevleri;

- Zorunlu eğitim dışında, eğitim ve öğretimi hayat boyu devam edecek şekilde yaygınlaştırmak amacıyla politikalar oluşturmak, bunları uygulamak, izlemek ve değerlendirmek
- Yaygın eğitim ve öğretim ile açık öğretim hizmetlerini yürütmek.
- Örgün eğitim sistemine girmemiş, herhangi bir eğitim kademesinden ayrılmış veya bitirmiş vatandaşlara yaygın eğitim yoluyla genel veya meslekî ve teknik öğretim alanlarında eğitim ve öğretim vermek.
- Yaygın eğitim ve öğretim okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç- gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak.
- Yaygın özel öğretim kurumlarıyla ilgili hizmetleri yürütmek.
- 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre aday çırak, çırak, kalfa ve ustaların genel ve meslekî eğitimlerini sağlamak.

Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, her alanda sürekli değişim yar atmakta ve yeni talepler ortaya çıkarmaktadır. Bu hızlı gelişim ve değişime uyum sağlama, sadece okul dönemlerinde öğrenilen bilgilerle mümkün olamadığından, hayat boyudevam eden öğrenme isteklerini karşılayacak yaygın eğitime zorunlu ihtiyaç duyulmaktadır (Yıldırım, 1996, s. 1-14).

2.4.3 Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim. Ferdin eğitim seviyesini değiştirmeyen ancak işlevsel meziyetlerini geliştirmeye yönelik olan çıraklık, kalfalık, ustalık eğitim programlarıyla geliştirme ve uyum kursları, yetişkinlerin mesleki eğitimi v.b. programları yaygın mesleki eğitim olarak kabul edilmektedir (Alkan vd. 1998, s. 140).

MEB Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde yaygın meslekî ve teknik eğitimi örgün meslekî ve teknik eğitimin yanında veya dışında uygulanan programlarla bireyleri bir mesleğe hazırlayan, bir meslek sahibi olanların mesleklerinde gelişmelerine ve yeni mesleklere uyumlarına olanak sağlayan, ayrıca bireylerin günlük yaşamlarında ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun eğitimlerle sertifikaya ve belgeye götüren eğitim olarak tanımlamıştır.

MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinde Örgün Meslekî ve Teknik Eğitimi Orta öğretim düzeyinde diplomaya götüren meslekî ve teknik eğitim ile belgeye götüren çıraklık eğitimi olarak tanımlamıştır. Yaygın Meslekî ve Teknik Eğitimi ise Örgün meslekî ve teknik eğitimin yanında veya dışında uygulanan programlarla bireyleri bir mesleğe hazırlayan, bir meslek sahibi olanların mesleklerinde gelişmelerine ve yeni mesleklere uyumlarına olanak sağlayan, ayrıca bireylerin günlük yaşamlarında ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun eğitimlerle sertifikaya ve belgeye götüren eğitim olarak tanımlanmıştır.

Ülkemizde en az lisans düzeyinde öğrenim gerektiren meslekler dışında kalan meslekler için ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirlemek; denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin faaliyetleri yürütmek için gerekli ulusal yeterlilik sistemini kurmak ve işletmek üzere Meslekî Yeterlilik Kurumunun kurulması, çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi ile ulusal yeterlilik

çerçevesiyle ilgili hususların düzenlenmesini sağlamak için 2006 yılında 5544 sayılı Mesleki Yeterlik Kurumu Kanunu çıkarılmıştır. Daha sonra 2008 yılında yeterliklerin belirlenmesi, sınav ve belgelendirme esaslarının belirlenmesi, belgelendirme kuruluşlarının belirlenmesi gibi amaçlarla Mesleki Yeterlik, Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği çıkarılmıştır. Çırak, kalfa ve ustaların eğitimi ile okullarda ve işletmelerde yapılacak mesleki eğitimin esasları 3308 numaralı Mesleki Eğitim Kanunu ile düzenlenmiştir. Mesleki Eğitim Kanununun 37. maddesinde Bakanlığın, örgün eğitim sisteminden ayrılmış, istihdam için gerekli yeterliklere sahip olmayan kişileri iş hayatında istihdam imkanı olan görevlere hazırlamak amacıyla mesleki kurslar düzenlemesi gerektiğini belirtmektedir.

Mesleki eğitim örgün eğitim kurumlarından başka Milli Eğitim Bakanlığına Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı yaygın eğitim kurumlarında da verilmektedir. Bu kurumlardan biri olan Halk Eğitimi Merkezlerinin görevlerinden biri de *“Meslek öncesi eğitim ve yeni bir meslek edinme, çok yönlü iş eğitimi, endüstri içinde eğitim ve hayat boyu öğrenme konularını kapsayan yaygın eğitim veya kısa süreli ve kademeli mesleki ve teknik eğitim programları uygulamak; yerel düzeyde iş gücü piyasası ile ilgili araştırmalar yaparak istihdama yönelik meslek alanlarında kurslar düzenlemek ve nitelikli insan gücü yetiştirilmesine katkı sağlamak.”* olarak Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde yerini almıştır.

Mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi için Avrupa Birliği ile Türkiye arasında imzalanan Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Öğreti Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) 2004-2005 eğitim-öğretim yılında okullarda pilot olarak uygulanmıştır. Bu proje ile modüler program esasına dayalı eğitim ve öğretime başlanmıştır. Bunun sonucu olarak meslek alanlarında verilen diploma ve sertifikalara uluslararası bir standart getirilmiştir. Hazırlanan programlarda UNESCO tarafından geliştirilen ve birçok AB ülkesinde uygulanan Uluslararası Eğitim Standardı Sınıflandırması (International Standard Classification Of Education (ISCED 97)) kullanılmıştır.

Yaygın eğitim kurumlarında modüler programa göre 2015 yılı sonu itibari ile 70 farklı alanda 3064 adet değişik programda kurs açılabilir (MEB). Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olan herkes Milli Eğitim Bakanlığı e-

yaygın sistemine üye olarak şartları taşınması halinde, Yaygın Eğitim Kurumları tarafından planlanmış kurslara başvuru yaparak kurslara katılabilir.

Bölüm 3

Yöntem

Veri toplamak üzere 4 bölümden oluşan ölçek İstanbul'un 39 ilçesindeki 45 Halk Eğitimi Merkezindeki Bilişim Teknolojileri alanında kurs gören kursiyerlere Bilişim Teknolojileri sınıfında internet üzerinden uygulanacaktır.

Veriler, 4 bölümden oluşan anket ile toplanmıştır. Anket bilgilerini toplamak için anketin internet formu ve kağıt formu oluşturulmuştur. Anket bilgileri www.surveey.com internet sitesinde oluşturulan form ile kursiyerlerin sınıf ortamında internet üzerinden doldurmaları ya da ulaşılan kursiyerlerden internet bağlantısı olmayanlara kağıt form dağıtılarak doldurmaları sağlanmıştır. 441 kursiyerin anketleri internet üzerinden doldurması sağlanmıştır. 236 tane internet bağlantısı olmayan kursiyere kağıt formlarla anketin doldurulması sağlanmıştır. Bu şekilde toplam 677 kişiye ulaşılmıştır. Kağıt formlarla anketi dolduran 88 kişinin bazı maddeleri eksik doldurmasından dolayı anketleri geçersiz sayılmıştır. Kağıt formlardan geri kalan 148 kişinin anketi ise internet üzerinden doldurulan anketlerle birleştirilmiştir. Toplam 589 anket SPSS programına aktarılmıştır. Anketin Kişisel Özellikler bölümünde toplam çalışma süresini “Hiç çalışmadım.” işaretleyip diğer sorularda işyerinde yada meslekte çalıştım işaretleyenlerle ve aynı şekilde bu 3 soru arasında uyumsuzluk olduğu düşünülen 35 kişinin anketi verileri bilinçli doldurmadığı düşünüldüğünden geçersiz sayılmıştır. Kalan 554 anketten 2 tanesi anket sahibi 14 yaşından küçük olduğu için geçersiz sayılmış ve geriye 552 anket kalmıştır. Anketlerin bilinçli bir şekilde doldurulduğunu anlamak için anketin İş Umudu ve Algılanan Sosyal Destek bölümlerine “Lütfen bu maddede -2- seçeneğini işaretleyiniz.” maddeleri eklenmiştir. Bu maddelerde istenen işaretlemeyi yapmayanlar anketi bilinçli olarak doldurmadığı düşünüldüğünden bu işaretlemeyi yapmayan 158 kişinin anketi geçersiz sayılmıştır. Kalan 394 sağlıklı anketten elde edilen veriler kullanılarak araştırma gerçekleştirilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma da, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılacaktır.

3.2. Evren ve Katılımcılar

Büyüköztürk vd (2012, s. 33) göre evren, araştırma kapsamına giren ve aynı özellikleri taşıyan birimlerin tümüne denir. Bu araştırmanın evreni İstanbul ilindeki Halk Eğitimi Merkezlerinde Bilişim Teknolojileri alanında kurs gören kursiyerlerden oluşmaktadır. İstanbul ilinde 39 ilçe, her ilçede en az 1 tane olmak üzere toplam 45 Halk Eğitimi Merkezi Bulunmaktadır. Bilişim Teknolojileri alanı Halk Eğitimi Merkezlerinde en çok tercih edilen kurs alanı olduğu ve sınıf ortamında ölçekleri en güvenilir olarak doldurabilecek alan olduğu düşünülmektedir.

Araştırma devam ederken 2015 yılında Yaygın Eğitim Yoluyla Bilişim Teknolojileri alanında eğitim alan birey sayısı netlik kazanmamış olduğundan 2013-2014 eğitim yılı istatistikleri baz alınmıştır. Tüm Türkiye’de 2013-2014 eğitim öğretim yılında 8.071.508 kişi, İstanbul ilinde ise 1.052.055 kişi yaygın eğitim kurumlarından yararlanmıştır (İSTMEM). Bu kursiyerlerden 36.064kişisine hizmet veren Bağcılar Halk Eğitimi Merkezinin Bilişim Teknolojileri alanında 136 kursta 2.808 (Ek C) kursiyer eğitim görmüştür. Bu duruma göre 2013-2014 eğitim-öğretim yılında yaklaşık 80-90 bin kişi aralığında Yaygın Eğitim Kurumları yoluyla Bilişim Teknolojileri alanında eğitim alan kursiyerin varlığından söz edilebilmektedir.

Araştırmanın evreni olarak İstanbul ili seçilmiş ve 39 ilçedeki 45 Halk Eğitimi Merkezinde Bilişim Teknolojileri alanında açılan kurslardaki kursiyerlerin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ulaşılan 677 kursiyere anket uygulanmış ancak bu anketler içerisinden değişik nedenlerle 283 tanesi elenerek kalan 394 anket ile araştırma sürdürülmüştür.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada Halk Eğitimi Merkezlerinde Bilişim Teknolojileri alanında kurs gören kursiyerlerin iş umudu düzeylerini ölçmek için Akın ve diğerleri (2013)

tarafından uyarlanan 14 maddelik İş Umudu Ölçeği kullanılmıştır (bkz. Ek A). Kursiyerlerin algıladıkları sosyal destek düzeylerini ölçmek için Eker ve arkadaşları (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formu kullanılmıştır (bkz. Ek A). Kursiyerlerin kontrol odaklarını belirlemek için Rotter (1966) tarafından geliştirilen Dağ (1991) tarafından Türkçeye uyarlanan İç-Dış Kontrol Odağı kullanılmıştır (bkz. Ek A).

Bunlara ek olarak araştırmacı tarafından belirlenen 12 sorudan oluşan (cinsiyet, medeni durum, yaş, çalışılan farklı iş sayısı, çalışılan farklı meslek sayısı, eğitim durumu, ailenin aylık geliri, kursa katılma sebebi vb. demografik bilgiler araştırmaya dahil edilmiştir (bkz. Ek A).

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu. Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu, konunun ihtiyacı olan özellikler belirlenmek suretiyle araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Formda, katılımcının cinsiyeti, medeni durumu, doğum yılı gibi kişisel bilgilerin yanı sıra bireyin kendine ilişkin iş ve tanımlama bilgilerinden oluşan toplam 12 ifade yer almaktadır.

3.3.2 İş Umudu Ölçeği. Philip Young tarafından geliştirilen İş Umudu Ölçeği Akın ve diğ. (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek toplam 14 maddeden oluşan 11'li ("0" Kesinlikle Katılmıyorum, "5" Nötr, "10" Kesinlikle Katılıyorum) Likert puanlama şekline sahiptir. Ölçeğin psikolojik güçlendirme alt boyutu ve amaç yönelimli yol alt boyutu olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır.

İş Umudu Ölçeği hem alt boyutlara göre hem de toplam iş umudu puanı vermektedir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin 1,2,3 ve 4. maddeleri psikolojik güçlendirme alt boyutu ile ilgili, diğer maddeleri ise amaç yönelimli yol alt boyutu ile ilgili maddelerdir.

İş umudu ölçeğinde iş umudu en düşük kişinin alabileceği puan 0, iş umudu en yüksek kişinin alabileceği en yüksek puan 140 olabilmektedir.

Uygulanan ölçeğin iç tutarlık düzeyini test etmek için Cronbach'a Alfa değeri test edilmiş ve yapılan uygulamaya 14 ifadenin tamamı dahil edilmiştir.

İş umudu ölçeğinin güvenilirlik testi neticesinde elde edilen değer 1'e çok yakın olarak $\alpha = ,941$ olarak analiz edilmiştir. Bu oran dairesinde ölçeğin güvenilirlik düzeyinin oldukça yüksek olduğunu ifade etmek mümkün olmaktadır.

3.3.3 Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formu. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support-MSPSS) Zimet ve arkadaşları tarafından 1988 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin aile, arkadaş ve özel bir insandan alınan sosyal destekle ilgili 3 alt boyutu bulunmaktadır. Türkiye'de ölçek ile ilgili ilk çalışmayı Eker ve Arkar (1995) yapmıştır. Evli deneklerin aile ve özel insan alt boyutlarından farklı anlamlar çıkardıklarından Eker ve arkadaşları (2001) tarafından Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formu geliştirilmiştir .

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formu 12 maddeden oluşmaktadır. Bu formun aile, arkadaş ve özel bir insan olmak üzere dörder maddeden oluşan 3 alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutlar:

1. Özel kişi alt boyutu 1, 2, 5 ve 10. maddelerinden oluşur
2. Aile Alt boyutu 3, 4, 8 ve 11. maddeler,
3. Arkadaş alt boyutu 6, 7, 9 ve 12. maddeler,

Ölçeğin yapısı itibariyle her alt boyuta ilişkin ortalama, sosyal destek düzeyiyle doğru orantılı ve aynı yönlü olarak değerlendirilmektedir.

3.3.4 Rotter İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği. Ölçek Rotter (1966) tarafından geliştirilen İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği, Dağ (1991) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.

Ölçek 29 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılardan her maddedeki 2 seçenektan birini seçmesi istenir. 1,8,14,19,24. ve 27. maddeler dolgu maddesidir ve puanlamaya katılmaz. Değerlendirmeye katılan 23 maddenin bir boyutu içsel denetimli olmayı ölçerken, diğer boyutu dışsal denetimli olmayı ölçmektedir. 2,6,7,9,16,17,18,20,21,23,25 ve 29. maddelerde A seçeneği 1 puan, 3,4,5,10,11,12,13,15,22,26 ve 28. maddelerdeki B seçeneği 1 puan değerindedir.

Katılımcı ölçekten en az 0 puan, en çok 23 puan alabilir. Yüksek puan dış kontrol odağı inancının yüksekliğini göstermektedir.

Araştırmada, katılımcı denetim odağı puanları bu yönde hesaplanmış ve $0 \leq X \leq 11$ aralığında puan alan katılımcılar iç kontrol odaklı ve $12 \leq X \leq 23$ aralığında puan alan katılımcılar ise dış kontrol odaklı olarak değerlendirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Veriler SPSS 20 paketi kullanılarak analiz edilmiştir. İş umudu ve çok boyutlu sosyal destek algısı ölçekleri için faktör analizi yapılmış, elde edilen faktörler arasında denetim odağı perspektifinden regresyon ilişkisi araştırılmıştır.

Diğer taraftan gruplara ilişkin olarak iş umudu ve sosyal destek algısının farklılaşp farklılaşmadığı noktasında varyans analizi uygulanmış; iki boyutlu gruba sahip değişkenler için t-testi ve ikiden fazla gruplu değişkenler için de ANOVA uygulanarak % 95 güven aralığında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı araştırılmıştır. ANOVA testi uygulanan değişkenler içerisinde anlamlı ilişki sergileyen gruplar arasındaki karşılaştırmalar Post-Hoc testleri kullanılarak yapılmış; varyans dağılımının eşitlik durumu dikkate alınarak LSD, Tukey veya Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma yöntemlerinden uygun olanı kullanılmıştır.

3.5. Sınırlamalar

Bu tez çalışması,

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının konuya dair yeterliliği ile sınırlıdır
2. Katılımcıların yanıtları ile sınırlı olup araştırmada elde edilen sonuçların katılımcı ve uygulama ortamında bulunması muhtemel kontrol dışı unsurların etkileri ile sınırlıdır.

3.5. Sınırlandırmalar

Çalışma İstanbul ili 39 ilçesinde bulunan 45 Halk Eğitimi Merkezinde Bilişim Teknolojileri alanında açılan kurslarla sınırlıdır. Araştırmada kullanılan ölçekler

daha önce araştırmalarda kullanılmış olduğundan geçerlilik ve güvenirlik testleri yapılmıştır. Ayrıca, konunun kavramsal erevesi bu alanda ve konuyla ilişkili literatür kapsamında sınırlandırılmıştır.

Bölüm 4

Bulgular

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan kursiyerlerden ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

4.1. Örneklem Grubunun Genel Yapısı ve Özellikleri

Tablo 3’de kursiyerlerin tanımlayıcı özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3
Kursiyerlerin Tanımlayıcı Özellikleri

Değişken	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	307	77.9
	Erkek	87	22.1
	Toplam	394	100.0
Medeni Durum	Bekâr	241	61.6
	Evli	150	38.4
	Toplam	394	100
Yaş Aralıkları 1	15-19 yaş	63	16.0
	20-24 yaş	110	27.9
	25-29 yaş	75	19.0
	30-34 yaş	34	8.6
	35-39 yaş	48	12.2
	40-44 yaş	30	7.6
	45-49 yaş	18	4.6
	50-54 yaş	5	1.3
	55-59 yaş	6	1.5
	60-64 yaş	4	1.0
	65ve üzeri yaş	1	0.3
	Toplam	394	100.0
	Yaş Aralıkları 2	15-24 yaş	173
25-34 yaş		109	27.7
35 ve üzeri yaş		112	28.4
Toplam		394	100.0

Tablo 3 (devam)

Değişken	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Çalışma Süreleri	Hiç Çalışmamış	82	20.8
	1-5 Yıl	168	42.6
	6-10 Yıl	72	18.3
	11-15 Yıl	32	8.1
	16-20 Yıl	22	5.6
	21-25 Yıl	14	3.6
	26-30 Yıl	3	0.8
	31-35 Yıl	0	0.0
	35 ve Üzeri Yıl	1	0.3
	Toplam	394	100
Çalışılan İşyeri Sayısı	Hiç	82	20.8
	1 İşyeri	84	21.3
	2 İşyeri	80	20.3
	3 İşyeri	70	17.8
	4 İşyeri	29	7.4
	4'den Fazla İşyeri	49	12.4
	Toplam	394	100.0
	Çalışılan Meslek Sayısı	Hiç	82
1 Meslek	131	33.2	
2 Meslek	94	23.9	
3 Meslek	52	13.2	
4 Meslek	17	4.3	
4'den Fazla Meslek	18	4.6	
Toplam	394	100.0	
Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	34	8.6
	İlköğretim veya Ortaokul Mezunu	98	24.9
	Lise Mezunu	134	34.0
	Önlisans Mezunu	47	11.9
	Lisans Mezunu	74	18.8
	Yüksek Lisans Mezunu	7	1.8
	Toplam	394	100.0
	Devam Edilen Okul	Açık Öğretim Ortaokulu	15
Açık Öğretim Lisesi		76	19.3
Mesleki Açık Öğretim Lisesi		13	3.3
Lise Öğrencisi (Örgün Eğitim)		32	8.1
Açık Öğretim Fakültesi (AÖF)		59	15.0
Üniversite (AÖF Dışında)		28	7.1
Hiçbiri		171	43.4
Toplam		394	100

Tablo 3 (devam)

Değişken	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)	
Sosyo-Ekonomik Seviye	Düşük	60	15,3	
	Orta	286	73,1	
	Yüksek	45	11,5	
	Toplam	394	100.0	
Kursa Katılma Sebebi	Meslek Edinmek	91	23.1	
	Belge Edinmek	101	25.6	
	Mesleki Gelişim	139	35.3	
	Çevre Edinmek	20	5.1	
	Diğer	43	10.9	
	Toplam	394	100	
	İş Durumu	İşsiz	121	30.7
		Özel Sektör	71	18.0
Kamu Sektörü		52	13.2	
Emekli		16	4.1	
İşsiz ve İş Arayışı		15	3.8	
Olmayan				
Öğrenci		119	30.2	
Toplam		394	100	

Demografik unsurlara ilişkin örneklem yapısı, Tablo 3 verileri doğrultusunda tabloların çoğunluk katılımcılarının özellikleri aşağıdaki şekliyle analiz edilmiştir.

Halk Eğitimi Merkezlerinde Bilişim Teknolojileri alanında kursa katılan kursiyerlerden oluşturulan örnekleme analize katılan 394 katılımcının 307 (%77.9) katılımcı ile büyük çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların medeni durumuna bakıldığında 233'ü (% 59.1) bekâr, katılımcıların (% 27.9) 110 tanesi 20-24 yaş grubuna ait olduğu, 15-24 yaş aralığındaki katılımcı sayısına bakıldığında 173 (% 43.9) katılımcının bu aralıkta bulunduğu, 168 (%42.6) katılımcının 1-5 yıl arası çalışma süresine sahip olduğu, çalıştıkları işyeri sayısına göre 84 (%21.3) katılımcının 1 işyerinde çalıştıkları, çalıştıkları meslek sayısı olarak 131 (33.2) katılımcının 1 meslek alanında çalıştıkları, mezun olunan okula göre eğitim durumuna bakıldığında 134 (%34.0) katılımcının lise mezunu olduğu, devam edilen okula göre eğitim durumuna bakılan katılımcıların 171 (%43.4) katılımcı dışında 76 (%19.3) katılımcı ile en yüksek katılımcının Açık Öğretim Lisesi öğrencisi olduğu, katılımcıların 287'si (%72.8) kendini orta sosyo-ekonomik seviyede olduğunu ifade

etmiş, 139 (%35.3) katılımcı mesleki gelişim sebebiyle kurslara katıldığını, 121 (%30.7) katılımcının işsiz olduğu görülmüştür.

4.2. Ölçek Güvenirlikleri

Tablo 4’de ölçek toplam ve alt ölçek puanlarına ilişkin betimleyici istatistikleri ve Cronbach alpha (α)güvenirlik katsayıları verilmiştir.

Tablo 4
Ölçek ve Alt Ölçek Toplam Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	n	Min	Max	\bar{X}	Ss	α
İş Umudu	14	9	140	117.02	24.77	.941
Psikolojik Güçlendirme	4	0	40	34.42	7.46	.843
Amaç Yönelimli Yol	10	7	100	82.60	18.74	.931
Algılan Sosyal Destek	12	12	84	63.37	18.37	.903
Özel Kişi	4	4	28	19.43	8.82	.817
Aile	4	4	28	23.29	6.61	.892
Arkadaş	4	4	28	20.65	7.41	.830
İç-Dış Kontrol Odağı	23	3	20	11.09	3.23	.509

N: Kişi Sayısı, n: Ölçeklerdeki Madde Sayısı

4.3. Ölçeklerden Elde Edilen Puanlar Arası İlişkiler

Bu bölümde ölçekler arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanarak Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5
İş Umudu, Algılanan Sosyal Destek ve Denetim Odağı Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	İş Umudu	Algılan Sosyal Destek	İçsel Denetim Odağı	Dışsal Denetim Odağı
İş Umudu	1	.312*	.045	.284*
Algılan Sosyal Destek		1	.026	.256*
İçsel Denetim Odağı			1	.075
Dışsal Denetim Odağı				1

* $p < .001$ ’da anlamlı

İş umudu, sosyal destek ve denetim odağı değişkenleri arasındaki ilişkinin varlığını belirlemek için yapılan analiz neticesinde, iş umudu ve sosyal destek arasında ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. İş umudu denetim odağı arasında ise toplam puanlar bağlamında ilişkin tespit edilememiş, denetim odağı değişkeni iç denetim odağı ve dış denetim odağı olarak yeniden düzenlenerek analiz tekrarı

yapılmış ve yapılan analiz neticesinde iş umudu, sosyal destek ve dışsal denetim odağı değişkenleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

İş umudu ile sosyal destek arasında orta dereceli ve pozitif yönlü ($r=0.132$, $p<0,001$) ve iş umudu ile dış denetim odağı arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=0.284$, $p<0,001$) bir ilişkinin varlığı görülmüştür. Diğer taraftan sosyal destek ve denetim odağı arasında ise orta düzeyde, pozitif yönlü ($r=0.256$, $p=0,001$) anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle, iş umudu yüksek olan kursiyer katılımcıların sosyal destek algısının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, dışsal denetim odağı iş umudu ve dışsal denetim odağı sosyal destek ilişkisi için de dışsal denetim odağı düzeyi yükseldikçe iş umudu ve sosyal destek düzeylerinin de arttığı görülmektedir.

4.4. İş Umudu Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmada ele alınan demografik değişkenler; cinsiyet, medeni durum, yaş, çalışma süresi, kaç farklı işyerinde çalıştığı, ekonomik durum, mezuniyet durumu, halen devam etmekte olduğu okul, bilişim kursuna katılma sebebi ve mevcut iş durumu değişkenleri doğrultusunda iş umudu düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Yapılan analizler öncesinde, değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu analiz edilmiş ve bu noktada, analiz uygulanması gereken test yöntemi (t-testi, ANOVA, Kruskal-Wallis) belirlenmiştir. Yapılan analizlere ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 6 ile verilmiştir.

Tablo 6

İş Umudu Ölçeği'nin Demografik Veriler Doğrultusunda Analizi (t-testi, ANOVA)

		N	X	Sd.	t/F	p
Cinsiyet	Kadın	307	118,09	23,46	2.673	0.162
	Erkek	87	113,23	25,82		
Medeni Durum	Bekar	233	131,38	23,45	-.461	0.645
	Evli	152	132,49	25,82		
Yaş Aralığı	15-24 Arası	173	131,53	24,69	1,838	0.161
	25-34 Arası	109	133,80	22,25		
	35+	112	127,53	26,92		
Çalışma Süresi	Hiç çalışmamış	82	126,47	28,27	1,989	0,115
	1-2 yıl çalışmış	95	131,36	23,70		
	3-9 yıl çalışmış	123	134,80	20,57		
	10+ yıl çalışmış	94	129,69	27,10		

Tablo 6 (devam)

		N	X	Sd.	t/F	p			
Kaç farklı iş yerinde çalıştığı	Hiç	82	126,47	28,27	1,363	0,237			
	1 İş Yeri	84	135,52	20,49					
	2 farklı işyeri	80	133,34	23,57					
	3 farklı işyeri	70	130,54	19,09					
	4 farklı işyeri	29	129,17	33,39					
	4'den fazla	49	128,90	27,79					
Ekonomik Durum	Düşük	60	120,23	26,81	15,75	0,000			
	Orta	286	132,18	22,54					
	Yüksek	45	144,82	11,89					
Mezuniyet Durumu	İlkokul mezunu	34	116,29	31,46	5,590	0,000			
	Ortaokul veya İlköğretim Okulu Mezun	98	127,73	25,02					
	Lise mezunu	134	132,28	23,17					
	Önlisans mezunu	47	139,08	18,77					
	Lisans mezunuyum	74	136,46	20,22					
	Yüksek Lisans mezun	7	112,86	48,33					
	Devam Edilen Eğitim Durumu ^a	Açık Öğretim Ortaokulu	15	106,47			29,07	5,181	0,000
		Açık Öğretim Lisesi	76	131,60			20,51		
		Mesleki Açık Öğretim Lisesi	13	141,61			11,16		
		Lise	32	124,91			30,43		
Açık Öğretim Fakültesi		59	136,90	21,62					
Üniversite		28	132,07	29,23					
Hiçbiri		171	131,05	24,67					
Bilişim kursuna katılma sebebi	Meslek edinmek	91	125,55	26,93	4,766	0,001			
	Belge Edinmek	101	132,78	19,99					
	Mesleki Gelişim	139	135,88	23,73					
	İşe Çevresi Edinme	20	124,00	31,42					
	Diğer	43	126,00	27,13					
Mevcut Durumu ^a	İşsizim, iş arıyorum.	121	127,54	25,09	1,183	0,317			
	Özel sektörde iş değiştirme	71	132,87	26,78					
	Kamu sektöründe iş değiştirme	52	135,86	17,60					
	Emekli	16	129,87	20,97					
	İşsizim/ iş aramıyorum	15	125,27	30,64					
	Öğrenciyim	119	132,22	25,41					

^a-Kruskall-Wallis testi uygulanmıştır.

İş umudu ölçeğinden alınan toplam puanların cinsiyet ($t(389)=2.673$, $p=.0.162$), medeni durum ($t(389)=-.461$, $p=.6451$), yaş aralığı ($F(2,212)= 1.838$, $p=.161$), çalışma süresi ($F(3,728)=1,989$, $p=.115$), kaç farklı iş yerinde çalıştığı ($F(1,743)=1,363$, $p=.237$), ve mevcut iş durumu ($F(1,315)=1,183$, $p=.317$) değişkenleri için anlamlı derecede farklılık oluşmadığı görülmektedir.

Bunların yanı sıra ekonomik durum ($F(9,504)=15,75$, $p= .000$), mezuniyet durumu ($F(5,432)=5,59$, $p= .000$), devam edilen eğitim durumu ($F(4,068)=5.18$, $p= .000$), bilişim kursuna katılma sebebi ($F(3,868)=4.77$, $p= .001$) değişkenlerinde ise iş umudu düzeyinin anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir.

Ekonomik durumunu düşük olarak ifade eden katılımcıların ($\bar{x}=120,23$, $ss=26,81$), orta ($\bar{x}=132,19$ $ss= 22,54$) ve yüksek ($\bar{x}=144,82$, $ss= 11,89$) olarak tanımlayanlara göre iş umudu düzeylerinin farklılaştığı ve daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Beraberinde ekonomik durumunu orta olarak ifade etmiş olan katılımcılarla($\bar{x}=132,19$ $ss= 22,54$) yüksek olarak tanımlamış katılımcılar ($\bar{x}=144,82$, $ss= 11,89$) arasında da farklılaşma olduğu ve yüksek ekonomik seviyede olanlar lehinde iş umudu düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir. İş umudu düzeyi mezuniyet değişkenine göre değerlendirildiğinde, 5 yıllık ilköğretim mezunu olanların ($\bar{x}=116,29$, $ss= 31,46$), ortaokul veya ilköğretim mezunu ($\bar{x}=127,73$, $ss= 25,02$), lise mezunlarına ($\bar{x}=132,28$, $ss= 23,17$), ön lisans mezunlarına ($\bar{x}=139,08$, $ss= 18,77$) ve dört yıllık lisans mezunlarına ($\bar{x}=136,46$, $ss= 20,22$) göre daha düşük düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Bunun yanı sıra bir diğer farklılık ta ortaokul mezunları ($\bar{x}=127,73$, $ss= 25,02$) ile ön lisans ($\bar{x}=139,08$, $ss= 18,77$) ve lisans mezunları ($\bar{x}=136,46$, $ss= 20,22$) arasında tespit edilmiş, ortaokul mezunlarının iş umudu düzeylerinin bu iki gruptan daha düşük olduğu görülmüştür.

Katılımcıların devam ettikleri okul değişkeni dikkate alınarak iş umudu düzeyleri analiz edildiğinde, açıköğretim ortaokuluna devam eden katılımcılar ile ($\bar{x}=106,47$, $ss= 29,07$) mesleki açıköğretim lisesine devam edenler ($\bar{x}=141.61$, $ss= 11,16$), açıköğretim fakültesine devam edenler ($\bar{x}=136,90$, $ss= 21,62$) ve örgün üniversite öğrencisi olanlar ($\bar{x}=132,27$, $ss= 29,23$) arasında anlamlı farklılaşma olduğu ve açık ortaokula devam eden öğrencilerin iş umudu ortalamalarının diğer gruplardan düşük olduğu görülmektedir. Beraberinde, mesleki açıköğretim lisesi öğrencisi olanlar ($\bar{x}=141.61$, $ss= 11,16$) ile örgün lise eğitimi alanlar ($\bar{x}=124,91$, $ss= 30,43$) ve açıköğretim fakültesi öğrencisi olanlar ($\bar{x}=136,90$, $ss= 21,62$) arasında iş umudu düzeyi bağlamında farklılaşma olduğu ve mesleki açıköğretim lisesi öğrencisi olan katılımcıların iş umudu düzeylerinin diğer iki gruptan daha yüksek olduğu görülmektedir. İş umudu düzeyinin karşılaştırıldığı bir diğer değişken bilişim kursuna katılma sebebi değişkenidir. Analiz neticesinde, bir meslek edinmek için kursa katılanlar ile ($\bar{x}=125,55$, $ss= 26,93$) mesleki gelişimine katkıda bulunmak için kursa katılanlar ($\bar{x}=135,88$, $ss= 23,73$) arasında iş umudu düzeyi bağlamında farklılaşma

olduğu ve mesleki gelişimine katkı sağlamak amacıyla bilişim alanında kursa devam eden katılımcıların iş umudu düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.5. Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmada, iş umudunun yordayıcısı olarak ele alınan bir diğer değişkenolan algılanan sosyal destek düzeyinin, cinsiyet, medeni durum, yaş, çalışma süresi, kaç farklı işyerinde çalıştığı, ekonomik durum, mezuniyet durumu, halen devam etmekte olduğu okul, bilişim kursuna katılma sebebi ve mevcut iş durumu değişkenleri doğrultusunda farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde elde edilen bulgular Tablo 7 ile verilmiştir. Yapılan analizler öncesinde, değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu analiz edilmiş ve bu noktada, analiz uygulanması gereken test yöntemi (t-testi, ANOVA, Kruskal-Wallis) belirlenmiştir.

Tablo 7
Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Demografik Veriler Doğrultusunda Analizi

		N	X	Sd.	t/F	p
Cinsiyet	Kadın	307	63,90	18,47	1,073	,284
	Erkek	87	61,50	17,95		
Medeni Durum	Bekâr	233	61,73	18,34	-2,571	0,011
	Evli	152	66,55	17,58		
Yaş Aralığı	15-24 Arası	173	60,23	19,00	5,399	0,005
	25-34 Arası	109	66,36	17,48		
	35+	112	66,12	16,76		
Çalışma Süresi	Hiç çalışmamış	82	64,79	16,79	1,586	0,192
	1-2 yıl çalışmış	95	60,11	19,78		
	3-9 yıl çalışmış	123	64,23	18,82		
	10+ yıl çalışmış	94	65,22	17,45		
Kaç farklı işyerinde çalıştığı	Hiç	82	64,79	16,79	0,806	0,546
	1 İş Yeri	84	61,25	20,06		
	2 farklı işyeri	80	66,01	17,65		
	3 farklı işyeri	70	63,51	17,78		
	4 farklı işyeri	29	60,36	21,81		
	4'den fazla	49	63,54	17,48		
Ekonomik Durum	Düşük	47	59,78	17,38	1,800	0,167
	Orta	287	63,99	18,26		
	Yüksek	38	63,58	18,38		
Mezuniyet Durumu	İlkokul mezunu	34	57,15	18,40	2,441	0,034
	Ortaokul veya İlköğretim Okulu Mezun	98	60,41	17,75		
	Lise mezunu	134	65,30	18,03		
	Önlisans mezunu	47	63,87	18,50		
	Lisans mezunuyum	74	67,58	17,64		
	Yüksek Lisans mezun	7	62,67	20,68		

Tablo 7 (devam)

		N	X	Sd.	t/F	p
Devam	Açık Öğretim Ortaokulu	15	53,33	16,62	13,254 ^b	0,39
Edilen	Açık Öğretim Lisesi	76	63,09	17,21		
Eğitim Durumu ^a	Mesleki Açık Öğretim Lisesi	13	53,38	19,61		
	Lise	32	61,84	19,34		
	Açık Öğretim Fakültesi	59	64,46	18,69		
	Üniversite	28	66,96	16,80		
	Hiçbiri	171	64,46	18,61		
Bilişim kursuna katılma sebebi	Meslek edinmek	91	57,75	20,04	3,930	0,004
	Belge Edinmek	101	64,22	17,93		
	Mesleki Gelişim	139	64,59	16,78		
	İşe Çevresi Edinme	20	71,60	15,17		
	Diğer	43	65,51	19,72		
Mevcut Durumu	İşsizim, iş arıyorum.	121	60,8595	19,12821	1,280	0,272
	Özel sektörde iş değiştirme	71	62,6620	18,67997		
	Kamu sektöründe iş değiştirme	52	68,1538	18,19328		
	Emekli	16	66,2500	16,35237		
	İşsizim/ iş aramıyorum	15	61,3333	20,63169		
	Öğrenciyim	119	64,1261	17,25509		

^a-Kruskall-Wallis uygulanmıştır, ^b- Test İstatistiği

Algılanan sosyal destek ölçeğinden alınan toplam puanların cinsiyet ($t(392)=1.073$, $p=0.284$), çalışma süresi ($F(1,388)=1,586$, $p=.192$), kaç farklı iş yerinde çalıştığı ($F(1,384)= 0,806$ $p=.546$), ekonomik durum ($F(1,162)=1,800$, $p=.167$), ve mevcut iş durumu ($F(0,798)= 1,280$, $p= .272$) değişkenleri için anlamlı derecede farklılık sergilemediği görülmektedir.

Bunların yanı sıra medeni durum ($t(389)=-2.571$, $p=.011$), yaş aralığı ($F(1,849)=5,399$, $p=.005$), mezuniyet durumu ($F(0,474)=2,441$, $p= .034$), bilişim kursuna katılma sebebi ($F(1,957)=3,930$, $p= .004$) ve devam edilen eğitim durumu ($F= 13,254$, $p= .039$) değişkenleri için algılanan sosyal destek düzeyinin farklılaştığı görülmektedir.

Medeni durum bağlamında algılanan sosyal destek düzeyi irdelendiğinde, bekar katılımcıların ($\bar{x}=61,73$, $ss= 18,47$) evli katılımcılara nazaran ($\bar{x}=66,55$, $ss= 17,95$) daha düşük sosyal destek algısına sahip oldukları görülmektedir. Yaş aralığı değişkeni doğrultusunda, 15-24 yaş aralığındaki katılımcılarla ($\bar{x}=60,23$, $ss=19,00$) 25-34 yaş aralığındaki katılımcılar ($\bar{x}=66,36$, $ss= 17,48$) ve 35 ve üzeri yaş aralığındaki katılımcılar ($\bar{x}=66,12$, $ss= 16,76$) arasında sosyal destek algısı düzeyi

farklılaşmakta ve 15-24 aralığındaki katılımcıların algılanan sosyal destek düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir.

Algılanan sosyal destek düzeyinin mezuniyet değişkenine göre incelenmesi neticesinde, ilkokul mezunları ile ($\bar{x}=57,15$ ss= 18,40) lise mezunları ($\bar{x}=65,30$, ss= 18,03) ve lisans düzeyinde üniversite mezunları ($\bar{x}=67,58$, ss= 16,80) arasında algılanan sosyal destek düzeyinin farklılaştığı ve ilkokul mezunlarının diğer iki gruba nazaran daha düşük sosyal destek algısına sahip oldukları analiz edilmiştir.

Bilişim kursuna katılma sebebi doğrultusunda algılanan sosyal destek düzeyinde farklılaşma olup olmadığı irdelendiğinde ise meslek edinmek için kursa katılanlar ile ($\bar{x}=57,75$, ss= 20,04) diğer gruplar arasında algılanan sosyal destek düzeyinin farklılaştığı ve meslek edinmek için bilişim alanında bir kursa devam eden katılımcıların sosyal destek algılarının diğer grupların hepsinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Son olarak katılımcıların devam ettikleri okul doğrultusunda sosyal destek algılarının farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiş ve açık öğretim ortaokulunda eğitime devam eden katılımcıların ($\bar{x}=53,33$, ss= 16,62) açık öğretim lisesine devam edenler ($\bar{x}=63,09$, ss= 17,21), açıköğretim fakültesine devam edenler ($\bar{x}=64,46$, ss= 18,69) ve örgün üniversite eğitime devam edenler ($\bar{x}=66,96$, ss= 16,80) arasında algılanan sosyal destek düzeyinin farklılaştığı ve açık öğretim ortaokulu öğrencilerinin en düşük düzeyde sosoyal destek algısına sahip oldukları görülmüştür.

4.6. Denetim Odağı Ölçeğinden Elde Edilen Bulgular

İş umudu düzeyinin bir diğer yordayıcısı olarak ele alınan bir diğer değişken olan algılanan sosyal destek düzeyinin, cinsiyet, medeni durum, yaş, çalışma süresi, kaç farklı işyerinde çalıştığı, ekonomik durum, mezuniyet durumu, halen devam etmekte olduğu okul, bilişim kursuna katılma sebebi ve mevcut iş durumu değişkenleri doğrultusunda farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde elde edilen bulgular Tablo 8 ile verilmiştir. Yapılan analizler öncesinde, değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu analiz edilmiş ve bu noktada,

analiz uygulanması gereken test yöntemi (t-testi, ANOVA, Kruskal-Wallis) belirlenmiştir.

Tablo 8
Denetim Odağı Ölçeği'nin Demografik Veriler Doğrultusunda Analizi (t-testi, ANOVA)

		N	X	Sd.	df	t/F	p																																																																																																																																																																											
Cinsiyet	Kadın	307	11,27	3,14	389	2,08	0,038																																																																																																																																																																											
	Erkek	87	10,47	3,47				Medeni Durum	Bekâr	233	11,39	3,09	389	2,27	0,024	Evlî	152	10,63	3,40	Yaş Aralığı	15-24 Arası	173	11,84	3,08	0,274	12,746	0,000	25-34 Arası	109	11,10	3,09	35+	112	9,93	3,26	Çalışma Süresi	Hiç çalışmamış	82	11,45	3,18	1,225	6,879	0,000	1-2 yıl çalışmış	95	11,95	3,17	3-9 yıl çalışmış	123	11,09	2,87	10+ yıl çalışmış	94	9,24	3,46	Kaç farklı iş yerinde çalıştığı	Hiç	82	11,45	3,18	0,364	0,842	0,521	1 İş Yeri	84	10,96	3,28	2 farklı işyeri	80	11,26	3,36	3 farklı işyeri	70	10,50	3,16	4 farklı işyeri	29	11,34	2,79	4'den fazla	49	11,12	3,35	Ekonomik Durum	Düşük	47	10,49	3,49	0,701	1,279	0,279	Orta	287	11,12	3,15	Yüksek	38	11,16	3,40	Mezuniyet Durumu	İlkokul mezunu	34	10,62	3,11	0,607	2,100	0,065	Ortaokul veya İlköğretim Okulu Mezun	98	11,50	3,03	Lise mezunu	134	10,82	3,12	Önlisans mezunu	47	12,17	3,31	Lisans mezunuyum	74	10,70	3,55	Yüksek Lisans mezun	7	9,71	2,81	Devam Edilen Eğitim Durumu ^a	Açık Öğretim Ortaokulu	15	11,27	2,55	3,588	0,732	Açık Öğretim Lisesi	76	11,17	3,08	Bilişim kursuna katılma sebebi	Mesleki Açık Öğretim Lisesi	13	10,69	2,59	1,510	0,229	0,922	Lise	32	11,97	3,21	Açık Öğretim Fakültesi	59	11,02	3,46	Üniversite	28	11,14	2,94	Hiçbiri	171	10,92	3,36	Meslek edinmek	91	11,27	2,81	Belge Edinmek	101	11,05	3,34	Mesleki Gelişim	139	11,14	3,25	İşe Çevresi Edinme	20	11,05	3,97
Medeni Durum	Bekâr	233	11,39	3,09	389	2,27	0,024																																																																																																																																																																											
	Evlî	152	10,63	3,40																																																																																																																																																																														
Yaş Aralığı	15-24 Arası	173	11,84	3,08	0,274	12,746	0,000																																																																																																																																																																											
	25-34 Arası	109	11,10	3,09																																																																																																																																																																														
	35+	112	9,93	3,26																																																																																																																																																																														
Çalışma Süresi	Hiç çalışmamış	82	11,45	3,18	1,225	6,879	0,000																																																																																																																																																																											
	1-2 yıl çalışmış	95	11,95	3,17																																																																																																																																																																														
	3-9 yıl çalışmış	123	11,09	2,87																																																																																																																																																																														
	10+ yıl çalışmış	94	9,24	3,46																																																																																																																																																																														
Kaç farklı iş yerinde çalıştığı	Hiç	82	11,45	3,18	0,364	0,842	0,521																																																																																																																																																																											
	1 İş Yeri	84	10,96	3,28																																																																																																																																																																														
	2 farklı işyeri	80	11,26	3,36																																																																																																																																																																														
	3 farklı işyeri	70	10,50	3,16																																																																																																																																																																														
	4 farklı işyeri	29	11,34	2,79																																																																																																																																																																														
	4'den fazla	49	11,12	3,35																																																																																																																																																																														
Ekonomik Durum	Düşük	47	10,49	3,49	0,701	1,279	0,279																																																																																																																																																																											
	Orta	287	11,12	3,15																																																																																																																																																																														
	Yüksek	38	11,16	3,40																																																																																																																																																																														
Mezuniyet Durumu	İlkokul mezunu	34	10,62	3,11	0,607	2,100	0,065																																																																																																																																																																											
	Ortaokul veya İlköğretim Okulu Mezun	98	11,50	3,03																																																																																																																																																																														
	Lise mezunu	134	10,82	3,12																																																																																																																																																																														
	Önlisans mezunu	47	12,17	3,31																																																																																																																																																																														
	Lisans mezunuyum	74	10,70	3,55																																																																																																																																																																														
	Yüksek Lisans mezun	7	9,71	2,81																																																																																																																																																																														
	Devam Edilen Eğitim Durumu ^a	Açık Öğretim Ortaokulu	15	11,27				2,55	3,588	0,732																																																																																																																																																																								
		Açık Öğretim Lisesi	76	11,17				3,08																																																																																																																																																																										
	Bilişim kursuna katılma sebebi	Mesleki Açık Öğretim Lisesi	13	10,69				2,59	1,510	0,229	0,922																																																																																																																																																																							
		Lise	32	11,97				3,21																																																																																																																																																																										
Açık Öğretim Fakültesi		59	11,02	3,46																																																																																																																																																																														
Üniversite		28	11,14	2,94																																																																																																																																																																														
Hiçbiri		171	10,92	3,36																																																																																																																																																																														
Meslek edinmek		91	11,27	2,81																																																																																																																																																																														
Belge Edinmek		101	11,05	3,34																																																																																																																																																																														
Mesleki Gelişim		139	11,14	3,25																																																																																																																																																																														
İşe Çevresi Edinme	20	11,05	3,97																																																																																																																																																																															
Diğer	43	10,65	3,43																																																																																																																																																																															

Tablo 8 (devam)

		N	X	Sd.	df	t/F	p
Mevcut Durumu	İşsizim, iş arıyorum.	121	10,88	3,02	1,630	2,716	0,020
	Özel sektörde iş değiştirme	71	10,77	2,97			1-6 2-6
	Kamu sektöründe iş değiştirme	52	10,25	3,73			3-6
	Emekli	16	10,38	2,66			
	İşsizim/ iş aramıyorum	15	11,20	2,86			
	Öğrenciyim, gelecek için	119	11,95	3,33			

^a-Kruskall-Wallis uygulanmıştır.

Denetim odağı ölçeğinden alınan puanlar, kaç farklı iş yerinde çalıştığı ($F(0,364)=0,842$, $p=.521$), ekonomik durum ($F(0,701)=1,279$, $p=.279$), kmezuniyet durumu ($F(0,607)=2,100$, $p=.065$), devam edilen okul ($F=3,588$, $p=.732$) ve bilişim alanında bir kursa katılma nedeni ($F(1,510)=0,229$, $p=.922$), değişkenleri için anlamlı derecede farklılık sergilememektedir.

Bunların yanı sıra cinsiyet ($t(389)=2,08$, $p=.038$), medeni durum ($t(389)=2,27$, $p=.024$), yaş aralığı ($F(0,274)=12,746$, $p=.000$), çalışma süresi ($F(1,225)=6,879$, $p=.000$) ve mevcut durum ($F(1,630)=2,716$, $p=.020$) değişkenleri için denetim odağının farklılaştığı görülmektedir.

Denetim odağı ortalamaları cinsiyet değişkeni bağlamında irdelendiğinde kadın katılımcıların ($\bar{x}=11,27$, $ss=3,14$) erkek katılımcılara ($\bar{x}=10,47$, $ss=3,47$) nazaran daha yüksek denetim odağı düzeyine ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. Medeni durum değişkeni için ise bu durum bekar katılımcılar lehinde daha yüksek ortalama ile kendini göstermektedir. ($\bar{x}_{\text{bekar}}=11,39$, $ss=3,09$; $\bar{x}_{\text{evli}}=10,63$, $ss=3,40$).

Denetim odağı yaş ilişkisi irdelendiğinde ise 35 yaş üstü katılımcıların ($\bar{x}=9,93$, $ss=3,26$), 15-24 yaş arası ($\bar{x}=11,84$, $ss=3,08$) ve 25-34 yaş arası ($\bar{x}=11,10$, $ss=3,09$) katılımcılara göre daha düşük denetim odağı ortalamasına sahip oldukları görülmektedir.

Çalışma süresinin denetim odağı üzerindeki farklılaşma etkisi bağlamında 10 ve üzeri yıl çalışma süresi olan katılımcıların ($\bar{x}=9,24$, $ss=3,46$), hiç çalışmamış olanlar ($\bar{x}=11,45$, $ss=3,18$), 1-2 yıl arası çalışmış olanlar ($\bar{x}=11,95$, $ss=3,17$) ve 3-9

yıl arası çalışmış olanlar ($\bar{x}=11,09$, $ss= 2,87$) ile farklılık sergileyen denetim odağı ortalamasına sahip oldukları ve 10 yıl ve üzeri süre ile çalışanların denetim odağı ortalamalarının diğer gruplardan daha düşük olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra 1-2 yıl çalışmış olanlar ile 3-9 yıl çalışmış olanlar arasında da ilişki sergileyen bir farklılık olduğu ve 1-2 yıl süre ile çalışan katılımcıların denetim odağı ortalamasının 3-9 yıl süre ile çalışan katılımcılara nazaran daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların mevcut durumlarına göre öğrenci olup gelecekte iş edinme noktasında katıldıkları kurstan faydalanmayı düşünen kursiyerler ile ($\bar{x}=11,95$, $ss=3,33$), işsiz olup iş arayan ($\bar{x}=10,88$, $ss= 3,02$), özel sektörde iş değiştirmek için kurslara katılan ($\bar{x}=63,09$, $ss= 17,21$), kamu sektöründe olup iş değiştirmek isteyen ($\bar{x}=10,25$, $ss= 3,73$) kursiyer katılımcılar arasında denetim odağı ortalaması farklılaşmakta ve öğrenciler için denetim odağı ortalamasının diğer gruplardan daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

4.7. İş Umudunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Araştırmada yer alan sosyal destek ve denetim odağı bağımsız değişkenlerinin iş umudu bağımlı değişkenini ne düzeyde yordadığını analiz etmek amacıyla çoklu regresyon yöntemi planlanmıştır. Ancak yapılan analiz neticesinde denetim odağı ile iş umudu değişkenleri arasında ilişki saptanamamıştır. Bu doğrultuda iş umudu bağımlı değişkeni ile algılanan sosyal destek arasındaki regresyon ilişkisi analiz edilmiş ve bu ilişki iç ve dış denetim odağı ayrımında detaylandırılmıştır. Yapılan analizin sağlıklı sonuçlar üretebilmesi adına uç değerlerin varlığının saptanması yönünden Mahalanobis Uzaklık değerleri kontrol edilerek tespit edilen üç uç değere sahip değişken analizden çıkarılmıştır. Diğer taraftan analize tabi tutulan bağımsız değişkenler için varyans büyütme faktörü (VIF=Variance Inflation Factor) ve tolerans değerleri kontrol edilerek analizin doğru sonuçlar üretmesi adına gerekli kabullerin varlığını sağladığı görülmüştür. Hair ve ark. (2006)'na göre, VIF değerinin 5,3'ten büyük olması, tolerans değerinin ,19'dan küçük olması durumlarında çoklu bağlantı probleminin varlığının olduğuna işaret etmektedir (akt. Çağla-Garipağaoğlu ve Güloğlu, 2014). Bu kriterler doğrultusunda, yapılan veri incelemesi neticesinde VIF ve tolerans değerlerinin uygun aralıkta olduğu,

değişkenlerin regresyon analizine tabi tutulacağı görülmüş, yapılan analiz neticesinde elde edilen bulgular, Tablo 9 ile verilmiştir.

Tablo 9

Sosyal Destek ve Dış Kontrol Odağı Puanlarının İş Umudunu Yordamasına İlişkin Bulgular

Denetim Odağı		R	R ²	F	β	Kısmi r	tolerans	VIF
Model 1	Sosyal Destek	0.257	0.66	12,064*	.257	.257	1	1
Model 2	Sosyal Destek				.244	.251		
	Dışsal Denetim Odağı	0.265	0.70	7,424*	-0,68	-0,94	0.992	1.217

* p<0,001

Tablo 7 ile verilen anlamlı korelasyon sonuçları doğrultusunda yapılan çoklu regresyon analizi ile kurulan modelin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür (R= .265, F(2, 171)=7,42, p= .000). Regresyon analizi neticesinde, sosyal destek değişkenini tek başına iş umudu değişkenindeki varyansın %66'sını açıklayabilmektedir. Diğer taraftan dışsal denetim odağı değişkeni ile birlikte algılanan sosyal destek algısı değişkeni iş umudu varyansının %70'ini açıklamaktadır. R² değişimi dikkate alındığında dışsal denetim odağı odağı değişkeninin modeldeki katkısı %4 olarak tespit edilmiştir.

Bölüm 5

Tartışma ve Sonuçlar

Yapılan bu tez çalışmasında, iş umudu, sosyal destek ve denetim odağı ölçeklerinden elde edilen toplam sonuçlar üzerinden bu değişkenler çeşitli demografik değişkenlere bağlı olarak incelenmiş ve bunun yanı sıra algılanan sosyal destek ve denetim odağı değişkenlerinin iş umudu düzeyini yordamadaki rolleri belirlenmeye çalışılmıştır.

5.1. Araştırma Sorularının Bulgularının Tartışması

Literatürde, iş umudu kavramının genellikle üniversite öğrencileri bağlamında ele alındığı çalışmalar bulunmakla birlikte, yaygın eğitim veya hayatboyu öğrenme konuları ile ilişkili iş umudu düzeyini araştıran çalışmalara rastlanmamıştır.

Waters ve Moore (2002) cinsiyet değişkeninin işsizlik karşısında sergilenen tutum noktasında önem arzeden bir faktör olduğunu ifade etmektedirler. Araştırmada, cinsiyet bağlamında üniversite eğitimini sürdüren erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre iş bulma konusunda umutsuzluk düzeyinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Alanyazındaki benzer çalışmalar da bu yönde görüş bildirmesine karşın, (Dereli & Kabataş, 2009; Ceyhan, 2004; Yüksel, 2003; Duman & vd., 2009; Şahin, 2009), elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın örneklemini için cinsiyet faktörünün iş umudu düzeyi açısından bir belirleyicilik arz etmediği görülmektedir. Benzer yönde görüş bildiren Çakmak ve Hevedanlı (2004), kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek işsizlik kaygısı ortalamasına sahip olduklarını ifade etmiş ancak bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını belirtmiştir. Bu araştırmada elde edilen cinsiyet bağlamında iş umuduna ilişkin ortalamalar ($\bar{x}_{kadın}=118,09$, $\bar{x}_{erkek}=113,23$) incelendiğinde ise kadınların iş umudu düzeylerinin erkeklerden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu ancak bu farkın Çakmak ve Hevedanlı (2004) ile benzer şekilde istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyet ile benzer biçimde medeni durum değişkeninin de iş umudu noktasında belirleyicilik arz etmediği tespit edilmiştir. Yüksel (2003)'in işsizliğin yol açtığı psikososyal semptomlara yönelik araştırmasında, işsizliğin yol açtığı

depresyon durumların medeni duruma göre değerlendirmesi yapılmış, evli işsizlerin bekarlara göre daha yüksek umutsuzluk ve depresyon düzeyine sahip oldukları, ancak bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan, Akçöltekin ve Doğan (2012) sınıf öğretmenlerinden oluşan araştırma grubunun umutsuzluk düzeylerine ilişkin yaptıkları araştırmada, medeni durumun gruplar arasında umutsuzluk düzeyine ilişkin bir etki sergilemediğini belirtmişlerdir. Araştırmamızda medeni durum iş umudu ilişkisinde elde edilen sonuçlar alan yazındaki yakın araştırmalarla benzerlik sergilemektedir, sonuçlar mevcut kanaatlerle örtüşmektedir.

Çelikel ve Erkorkmaz (2008) ve Dereli ve Kabataş (2009) yaptıkları araştırmada öğrencilerin yaş değişkeni bağlamında iş umudu düzeylerinde anlamlı bir farklılığın olmadığını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan Üstün vd. (2014), yaş gruplarının iş umudu düzeyi için belirleyici bir kriter olduğunu, 20'li yaşlardaki öğrencilerin iş bulma umuduna ilişkin ortalamalarının anlamlı ve daha geç yaştaki gruplara göre yüksek olduğunu ifade etmektedirler. Yaş noktasında araştırmamızda elde edilen bulgular neticesinde iş umudu düzeyi için yaşın bir fark unsuru olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuca benzer sonuçlar alan yazında bulunmakla birlikte aksi yönde oluşan sonuçlar da mevcuttur. Bu durum örneklem yapısıyla ve diğer demografik unsurlarla ilişkili olarak yorumlanmıştır.

Araştırmada değerlendirilen bir diğer durum da katılımcıların mevcut çalışma durumları ve farklı iş tecrübeleri edinmelerinin iş umudunu etkilemediği yönündedir. Dursun ve Aytaç'ın (2009), öğrencilere ilişkin işsizlik kaygısının iş deneyimine göre farklılaştığını ve deneyimi yüksek olan öğrencilerde iş umudu düzeyinin daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ancak Üstün vd. (2014), iş deneyiminin gruplar arasındaki iş umudu düzeyinin farklılaşmasında anlamlı bir istatistiksel ilişkiye sebep olmadığını ve umutsuzluk puanları arasında fark olmadığını ifade etmektedirler. Araştırmamızda, çalışma süresi, farklı işyerlerinde çalışma durumu ve mevcut iş durumunun iş umudu düzeyini etkilemediği, bu değişkenler ile iş umudu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Üstün vd. (2014), aylık gelir düzeyini gruplar arasında umutsuzluk toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık sebebi olduğunu ifade

etmektedirler. Benzer şekilde Dereli ve Kabataş (2009)'ın beyan ettikleri araştırma sonuçları da benzer şekilde ekonomik durumun iş umudu düzeyi için belirleyicilik arz ettiği yönündedir. Araştırmamızda elde edilen sonuçlar ise ekonomik durumun iş umudu düzeyi için farklılık sebebi olduğu yönündedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda iş umudu düzeyinin ekonomik durumun yüksekliği ile birebir paralellik gösterdiği ekonomik düzeyin istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık konusu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultudan elde edilen iş umudu ortalamaları, ekonomik durumunu düşük olarak ifade eden katılımcıların iş umudu ortalaması $\bar{x}=120,23$, orta olarak ifade eden katılımcıların iş umudu ortalaması $\bar{x}=132,19$ ve yüksek olarak ifade eden katılımcıların iş umudu ortalaması $\bar{x}=144,82$ şeklindedir. Benzer şekilde Şahin (2009) algılan gelir düzeyine bağlı olarak alt gelir grubundan olan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini orta ve üst olanlara göre daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Duman vd. (2009) ise düşük gelir grubundaki öğrencilerin umutsuzluk toplam puan ortalamalarının yüksek gelir grubundaki öğrencilerin ortalamalarından anlamlı derecede farklı ve yüksek olduğunu ifade etmektedir. Bu araştırmaların sonuçları doğrultusunda ekonomik durumun iş umudu üzerindeki etkisine ilişkin ulaşılan sonuçların alan yazındaki diğer araştırmalarla paralellik arz ettiğini söylemek mümkün olmaktadır.

Duman (2004) mezuniyet durumuna ilişkin olarak beyan ettiği bulgular doğrultusunda sosyal bilimler mezunların memuriyeti tercih ettikleri ve fen bilimleri mezunlarının ise işsizlik tehdidiyle daha yüksek oranda karşı karşıya kaldıklarını ifade etmektedir. Üstün vd. (2014), fen bilgisi ve sosyal bilimler bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında umutsuzluk düzeylerinin farklılaştığını ifade etmektedirler. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk puanlarının diğer fakültelere nazaran daha yüksek olmasının nedeni ise öğrencilerin gelecekte iş bulma sürecine ilişkin taşıdıkları kaygıdan ileri geldiğini belirtmektedirler. Araştırmamızda elde edilen bulgular, mezuniyet ve devam edilen okulun fark unsuru olması bağlamında alan yazıyla paralellik sergilemektedir. Araştırmamızda iş umudu düzeylerinin mezuniyete göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı ($\bar{x}_{ilkokul}=116,29$, $\bar{x}_{ortaokul-ilköğretim}=127,73$, $\bar{x}_{lise}=132,28$, $\bar{x}_{önlisans}=139,08$, $\bar{x}_{lisans}=136,46$) mezuniyet derecesinin yükselmesinin iş umudu düzeyini de yükselttiği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan katılımcıların devam ettikleri okulun da alan yazındaki benzer

sonuçlarla ilişkili olduğu ve eğitim düzeyi yükseldikçe iş umudu düzeyinin de anlamlı bir biçimde yükseldiği görülmüştür. Katılımcıların devam ettikleri okul değişkeni dikkate alınarak iş umudu düzeyleri analiz edildiğinde, açıköğretim ortaokuluna devam eden katılımcılar ile ($\bar{x} = 106,47$) mesleki açıköğretim lisesine devam edenler ($\bar{x}=141.61$), açıköğretim fakültesine devam edenler ($\bar{x}=136,90$) ve örgün üniversite öğrencisi olanlar ($\bar{x}=132,27$) arasında anlamlı farklılaşma olduğu ve açık ortaokula devam eden öğrencilerin iş umudu ortalamalarının diğer gruplardan düşük olduğu görülmektedir. Beraberinde, mesleki açıköğretim lisesi öğrencisi olanlar ($\bar{x}=141.61$) ile örgün lise eğitimi alanlar ($\bar{x}=124,91$) ve açıköğretim fakültesi öğrencisi olanlar ($\bar{x}=136,90$) arasında iş umudu düzeyi bağlamında farklılaşma olduğu ve mesleki açıköğretim lisesi öğrencisi olan katılımcıların iş umudu düzeylerinin diğer iki gruptan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle eğitim düzeyinin iş umudu düzeyi ile ilişkili bir durum olduğu ifade edilebilmektedir.

Bu araştırmaya özgü bir grup olan bilişim kursuna katılan kursiyerlerin bu kursa katılma niyetleri doğrultusunda iş umudu düzeyleri değerlendirildiğinde grupların genel iş umudu ortalaması benzerlik taşımakla birlikte bir meslek edinmek ve mesleki gelişimine katkıda bulunmak amaçlı olarak kursa katılan grupların iş umudu düzeyleri anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Mesleki gelişimine katkıda bulunmak amacıyla kursa katılan kursiyerlerin iş umudu düzeyleri ($\bar{x}=135,88$) bir iş bulmak için bu kurslara katılan katılımcılara nazaran ($\bar{x}=125,55$) daha yüksek ölçümlenmiştir.

Algılanan sosyal desteğe ilişkin olarak cinsiyet bağlamında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir. Literatürde bayanların erkeklere karşı daha geniş bir sosyal destek ağının olduğu ve algılanan sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu yönünde sonuç bildiren araştırmalar mevcuttur (Kozaklı, 2006; Arkar vd. 2004). Bunun yanı sıra, sosyal destek algısı noktasında bayanlar ve erkekler arasında ortalama farklarının bulunmasına karşın anlamlı bir farklılığın olmadığı da ifade edilmektedir (Yılmaz vd., 2008). Bu çalışmada elde edilen sonuç doğrultusunda bayanlar ile erkekler arasında sosyal destek algısı ortalamalarının farklılık sergilediği ancak bu farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir.

Diğer taraftan, çalışma süresi, kaç farklı iş yerinde çalıştığı değişkenlerin ortalamaları da sosyal destek algısı bağlamında anlamlı farklılık içermeyen çalışmalardandır. Literatürde çalışma durumu ve sosyal destek algısı karşılaştırmasına ilişkin herhangi bir yaklaşıma rastlanmamıştır.

Ekonomik durumun sosyal destek algısı üzerindeki etkisi noktasında öğrenciler üzerinde yapılmış olan çalışmalarda düşük ekonomik düzeydeki öğrencilerin sosyal ağlarının daraldığı bu sebepten sosyal destek algısı düzeylerinin genelde aile ile sınırlı kaldığı ifade edilmektedir (Kılınç, 2005). Çakır ve Palabıykoğlu (1997), çalışmalarında algılanan sosyal destek toplam puanı üzerinde sosyo-ekonomik düzeyin etkisinin olduğunu ve üst sosyo-ekonomik düzeyden gençlerin sosyal destek algılarının da daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Yıldırım (2000), yoksul aile çocuklarının anne babaları kaynaklı sosyal desteğin daha düşük olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda algılanan sosyal desteğin ekonomik durum ile alakalı olduğu belirtilmekte ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın varlığına değinilmektedir. Ekonomik durum ve sosyal destek algısı yönünde araştırmada elde edilen bulgular literatür ile örtüşmemektedir. Bu durum örneklemin yapısı ve araştırılan durumla ilgili olarak yorumlanabilecektir.

Araştırmada medeni durum sosyal destek algısı bağlamında evli katılımcıların sosyal destek algı düzeylerinin bekar katılımcılardan anlamlı biçimde daha yüksek olduğu görülmektedir. ($\bar{x}_{\text{bekar}}=61,73$, $\bar{x}_{\text{evli}}=66,55$). Literatürde farklı alanlarda ve farklı konu başlıklarında yapılan çalışmalarda medeni durum değişkeninin algılanan sosyal destek fark unsuru olduğu araştırmalara rastlamak mümkündür (Duy, 2003; Yeh ve Lo, 2004).

Literatürde, yaşa bağlı olarak algılanan sosyal destek düzeyine ilişkin bulguların bir kısmında yaş ile algılanan sosyal destek düzeyinin farklılaşmadığı ifade edilirken bir kısım çalışmalarda da bunun tam tersi olarak sosyal destek algısının yaşla farklılaştığı dile getirilmektedir (Sertbaş vd., 2004; Kozaklı, 2006). Araştırmamızda 15-24 yaşa aralığındaki bireylerin sosyal destek algılarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($\bar{x}_{15-24}=60,23$, $\bar{x}_{25-34}=66,36$, $\bar{x}_{35+}=66,12$). Elde edilen sonuçlar literatür ile örtüşmektedir.

Kozaklı (2006) araştırmasında ailelerin sosyal destek algısına da yer vermiş; anne babaların mezuniyet durumuna göre sosyal destek algı düzeylerini değerlendirmiştir. Bu bağlamda eğitim düzeyinin yükselmesi durumunda algılanan sosyal destek düzeyine ilişkin ortalamaların da arttığını ifade etmektedir. Araştırmada elde edilen bulgular literatürle benzerlik göstermektedir. Mezuniyet durumuna göre algılanan sosyal destek bağlamında anlamlı düzeyde farklılaşma sergileyen gruplar arasında mezuniyet düzeyi arttıkça sosyal destek algısına ilişkin ortalamaların da arttığı görülmektedir ($\bar{x}_{ilkokul}=57,15$, $\bar{x}_{lise}=65,30$, $\bar{x}_{universite}=67,58$).

Sosyal destek algısının bilişim kursuna katılma niyetine göre değerlendirilmesi neticesinde, algılanan sosyal destek düzeyinin bilişim kursuna katılma niyetiyle ilişkili olduğu ve bir meslek edinmek için kursa katılan kursiyerlerin sosyal destek algılarının diğer grupların hepsinden anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür. Bu durum, iş bulma umudu adına kursiyerlerin kendilerince başvurdukları bir çözüm yolu olarak değerlendirilebilecektir. Benzer şekilde, iş bulmak için bilişim alanında kursa katılan kursiyerlerin iş umudu düzeyleri de diğer gruplardan daha düşük düzeyde analiz edilmiştir.

Araştırmada, ekonomik durum, mezuniyet durumu, bireyin kaç işyerinde çalıştığı, devam edilen okul ve bilişim alanında bir kursa katılma nedeni gibi değişkenlerin denetim odağını etkilemediği, anlamlı bir farklılık unsuru olmadıkları tespit edilmiştir. Diğer taraftan, cinsiyet bağlamında kadınların denetim odağı düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu ($\bar{x}_{kadın}=11,27$, $\bar{x}_{erkek}=10,47$) tespit edilmiştir. Bu doğrultuda mevcut bulgulara ulaşan araştırmalar olduğu gibi kadının toplumsal statüsünden ileri gelen ve kültürel yapıyla etkileşim içerisinde olan durumu itibarıyla daha düşük ortalamalarda denetim odağına sahip olduğunu ifade eden çalışmalar da bulunmaktadır (Tümekaya, 2000; Buluş, 2011)

5.2. Sonuçlar

Literatürde, denetim odağı ve iş bulma umudu ilişkisini yordayan çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu sebeple araştırmada elde edilen sonuçlar alanı itibarıyla karşılaştırma imkanı taşımamaktadır. Yapılan regresyon analizi neticesinde dışsal denetim odağının algılanan sosyal desteğin iş umudu düzeyin yordaması noktasında

etkili olduğu görülmektedir. Sosyal desteğin tek başına iş umudu düzeyini %66 oranında yordadığı ve dışsal denetim odağının bu oranı %70'e taşıdığı görülmüş ve bu bulgulardan hareketle dışsal denetim odağının sosyal desteğin iş umudunu yordamsı durumu üzerinde %4 etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İçsel denetim odağının ise iş umudunu yordayan modelde herhangi bir katkısı bulunmadığı görülmüştür. Bu durum denetim odağı kavramının tanımsal yapısıyla da ilişkilendirilmelidir. Nitekim denetim odağının içsel veya dışsal olarak şekillenmesi bireyin iş dünyasındaki gelişmelerle alakalı olduğu gibi kişilik özelliği olarak algılamak daha doğru olabilecektir. İçsel denetim odağı sergileyen kimseler yaşadıkları olayların, etrafta olan bitenin kendi denetimleri altında olduğu varsayımı ile hareket ettikleri gibi dışsal denetim odağına sahip kimselerde bu durum dışarıdan bir etkenin etkisiyle olduğu kanaati yerleşiktir (Dönmez, 1983; Solmuş, 1996). Bu doğrultuda araştırmada ulaşılan sonuç değerlendirildiğinde, denetim odağının iş umudu üzerinde doğrudan bir etkiye dışsal denetim odağı doğrultusunda sahip olduğu söylenebilmektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda yaygın ve mesleki eğitimin mahiyeti de göz önüne alınarak, gerek bu yöndeki eğitim politikalarının gerekse kursların mahiyetinin geliştirilmesi önerilmektedir. Kursiyerlerin, aldıkları eğitime olan güvenlerinin iş bulma umudunu geliştireceği düşünmekte ve günümüz gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri bağlamında bu düşüncenin destek bulacağı düşünmektedir. Diğer taraftan, bu kursların amaç-sonuç odaklı yapılandırılması durumunda hem istihdama katkının kalifiye eleman bağlamında arttırılacağı hem de arttırılan istihdamın ekonomiye olumlu katkı sağlayacağı açıktır. Dolayısıyla, kursiyerlerin ve kurs veren kurumları bu doğrultuda amaçlar ve uygulamalar oluşturması verilen emeğin daha fazla karşılık bulmasını sağlayacaktır.

5.5. Gelecekteki Araştırmalara İlişkin neriler

İş umuduna ilişkin araştırmaların literatürde azlığı dikkate alındığında bu yönde iş umudunu geliştiren kişilik özellikleri araştırma konusu olarak önerilmektedir. Ayrıca, iş umudunun eğitim, ekonomi ve sosyal politikalarla ilişkisi de bir başka araştırma konusu olarak literatüre değer katacaktır.

Ayrıca, meslek liselerinin iş odaklı eğitim verdikleri düşünüldüğünde bu araştırma meslek lisesi örneklemini için yapılabilir. Diğer taraftan üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrasında yaşadıkları iş bulma süreci dikkate alınarak bu öğrenciler için de iş umudunu yordayan sosyal destek, denetim odağı değişkenleri eğitim kalitesi, devam edilen üniversite faktörü gibi eğitim süreciyle ilgili diğer değişkenler perspektifinde de araştırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abramson, L.Y.Metalsky, G.I. & Alloy, L.B. (1989). Hopelessness Depression: A Theory-Based Subtype Of Depression. *Psychological Review*, 96, 358-372.
- Akçay, R.C.(2006). *Türk Eğitim Sistemi*. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Akçöltekin, A. & Doğan, S. (2012). Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi: Ardahan ili örneği, *International Journal of Social Science*, 5(7), 49-59.
- Akın, A.Hamedoğlu M. A.Kaya Ç. & Sarıçam H.(2013). İş Umudu Ölçeği (İUÖ) Türkçe formu: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 4 (11), 56-68.
- Akkutay, Ü. (1991).*Türkiye 'de Çıracılık Eğitimi*, Ankara: Erek Ofset
- Alisinanoğlu F. (2003).Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1): 97-108.
- Alkan, C.Doğan H. & SezginS. İ. (1998).*Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. 4. Bs. İstanbul: Alkım Yayınları
- Alkan, C.Doğan, H.& Sezgin, S.İ. (1996).*Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları: Kavramlar Gelişmeler Uygulamalar Yönelmeler*, Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Annak, B. B. (2005).*Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yaşam Kalitesi ve Yaşam Doyumu*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Mersin Üniversitesi SBE, Mersin.
- Arkar H, Sarı Ö, Fidaner H. (2004). Relationships between quality of life, perceived social support, social network and loneliness in a Turkish sample. *Yeni Symposium* 42, 20-7.
- Arslan, A. (1996).*Çıracılık Eğitimi*, Ankara: Aydan Yayınevi

- Aytac, S. & Bayram, N. (2001). Üniversite gençliğinin iş ve eş seçimindeki etkin kriterlerinin analitik hiyerarşi süreci (AHP) ile analizi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16, 89-100.
- Baltaş, A. (1993).*Öğrenme ve sınavlarda üstün başarı*. 8. Bs. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Banaz, M. (1992). *Lise öğrencilerinde sosyal destek kaynakları ve stres ile ruh sağlığı arasındaki ilişki*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Barrera, M. & Aınlay, S. L. (1983). The Structure of Social Support: A Conceptual and Empirical Analysis, *Journal of Community Psychology*, 11(2):133-143.
- Başaran, İ.E. (1996).*Türkiye Eğitim Sistemi*, Ankara: Yargıcı Matbaası
- Başer, Z. (2006).*Aileden Algılanan Sosyal Destek İle Kendini Kabul Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma)*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi SBE. Erzurum.
- Baykal İ. H. (1953).*Enderun Mektebi Tarihi*, İstanbul: Belediye Müzeleri Müdürlüğü Halk Basım.
- Bayram, D. (1999). *Bir grup gençte ruhsal belirti ile sosyal destek ilişkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi SBE.İzmir.
- Beck, A.T.Ster, R.A.Kovacs, M. vd. (1985). Hopelessness and Eventual Suicide. A 10 year prospective study of patients hospitalized with suicidal ideation, *Am J Psychiatry*, 142: 559-563.
- Bender, D.&Losel F. (1997).Protective and risk effects of peer relations and social support on antisocial behavior in adolescents from multi-problem milieus. *Journal of Adolescence*, 20:661-678.

- Betz, N. E. Klein, K. L. & Taylor, K. M. (1996). Evaluation of a short-form of career decision making self-efficacy scale. *Journal of Career Assessment*, 4:47-57.
- Breivik, P. S. (1999). "Take Information Literacy: Revolution in Education", *Reference Service Review*, 27(3): 271-275.
- Budak, B. (1999). *Lise öğrencilerinde algılanan sosyal destek düzeyi ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE. Samsun.
- Budak, Y. (2009). Yaşam boyu öğrenme ve ilköğretim programlarının hedeflemesi gereken insan tipi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29 (3):693-709
- Bülbül, S. (1991). *Halk Eğitimine Giriş*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak E. K. Akgün Ö. E. Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 10. Bs. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. Çokluk Ö. & Köklü N. (2012). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. 11. Bs. Ankara: Pegem Akademi.
- Caplan, G. (1974). *Support Systems and Community Mental Health: Lectures on Concept Development*, New York: Behavioral Publications.
- Celep, C. (2003). *Halk Eğitimi*, Ankara: AnıYayıncılık.
- Ceyhan, A.A. (2004). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 91-102.
- Cohen, S. & Wills, T. A. (1985). "Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis", *Psychological Bulletin*, 98(2):310-357.
- Cüceloğlu, D. (1987). *İnsan İnsana*, İstanbul: Altın Kitaplar.

- Çakır Y, Palabıyıköğlü R. (1997). Gençlerde sosyal destek-çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Kriz Dergisi* 5,15-24
- Çakır, Y. & Palabıyıköğlü, R. (1997). “Gençlerde Sosyal Destek-Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması”, *Kriz Dergisi*, 5(1):15-24.
- Çakmak, Ö. & Hevedanlı, M. (2004). Biyoloji öğretmen adaylarının kaygılarını etkileyen etmenler, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Çamlıbel, Z. (2010).*İş Güçlüğü ve İş Değiştirme Niyeti İlişkisi: Konaklama İşletmelerinde Kadın Çalışanlar Üzerine Bir Araştırma*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi SBE, Sakarya.
- Çelikel, F.Ç. & Erkorkmaz, Ü. (2008). Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkili etmenler, *Nöropsikiyatri Arşivi*, 45, 122-129.
- Dağ, İ. (1991). Rotter'in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ)'nin Üniversite Öğrencileri İçin Güvenirliği ve Geçerliği, *Psikoloji Dergisi*, 7(26): 10-16.
- Dereli, F. & Kabataş, S. (2009). Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi, *Yeni Tıp Dergisi*, 26, 31-36.
- Drucker, P.F. (1996). *Yeni Gerçekler* (Çev. B. Karanakçı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Duman, A. (2004). Yetişkin öğrencilerin güdüsel yönelimleri üzerine karşılaştırmalı bir çalışma (Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencileri örneği), XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Duman, S., Taşğın, Ö. & Özdağ, S. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği bölümünde okuyan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin

incelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 11(3), 27-32.

Durak, A. & Palabıyıkoglu, R. (1994). Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Kriz Dergisi*, 2, 311-319.

Dursun, S. & Aytaç, S. (2009). “Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı” *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, XXVIII, (1):71-84.

Duy B. (2003), Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın yalnızlık ve fonksiyonel olmayan tutumlar üzerine etkisi. (Yayınlanmamış doktora tezi) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

Eker, D. & Arkar H. (1995). Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği, *Türk Psikoloji Dergisi*, 34:121-126.

Eker, D.Arkay H. & Yıldız H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(1):17-25.

Elbir, N. (2000). *Lise I.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi SBE. Ankara.

Işık, E. (2010).*Sosyal Bilişsel Kariyer Teorisi Temelli Bir Grup Müdahalesinin Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Kararı Yetkinlik ve Mesleki Sonuç Beklenti Düzeylerine Etkisi*, (Yayınlanmamış doktora tezi), Çukurova Üniversitesi SBE, Adana.

İSTMEM (2015).2013-2014 Öğretim Yılı Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumları Türkiye-İstanbul Karşılaştırma.<http://www.istmem.com/Istatistik/1/Genel-Istatistiki-Bilgiler.aspx> adresinden 20Kasım2015 tarihinde edinilmiştir.

- Jackson, Y. & Warren J.S. (2000). "Appraisal, Social Support and Life Events: Predicting Outcome Behavior in School-Age Children", *Child Development*, 71:1441-1457
- Kahn, R. L.; (1979). *Aging and Social Support, in Aging From Birth to Death: Interdisciplinary Perspectives*, Ed. Matilda, W. Riley, Boulder, Westview Press.
- Kahriman, İ. (2002). *Adölesanlarda Aile ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Kayaalp, İ. (2002). *Eğitimde İletişim Dili*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık.
- Kılınç H. (2005). Ergenlerin yalnızlık düzeyleri ve kişiler arası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Kocacık, F. (2000). *Çalışma Sosyolojisi*, Sivas: Dilek Matbaası,.
- Kozaklı H. (2006). Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması. (Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Mersin.
- Lara, M.Leader, E. Klein, J.Daniel, N.; (1998). "What is Social Support?" *Harvard Mental Health Letter*, 14(12):6-8.
- Leavy, Richard, L. (1983). "Social Support and Psychological Disorder: A Review", *Journal of Community Psychology*, 11(1):3-21.
- Litwin, H. (2000). "Activity, Social Support and Well-Being: An Empirical Examination", *Canadian Journal on Aging*, 2: 416- 431.

- Loosemore M. & Lam A. S. Y. (2004). "The Locus of Control: A Determinant of Opportunistic Behaviour in Construction Health And Safety," *Construction Management and Economics*, 22: 385-394
- MEB (2015). *Hayatboyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Öğretim Programları*. <http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlaradresinden> 20 Kasım 2015 tarihinde edinilmiştir.
- MEGEP (2006). *Öğretim programları ve modüller öğretim uygulama kılavuzu*. http://www.megep.meb.gov.tr/dokumanlar/Diger/ogretmen_kitap.pdf, adresinden 20 Kasım 2015 tarihinde edinilmiştir.
- Oktay, A. (2001). 21. *Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitimi Sistemi*. (Haz. Orhan Oğuz, Ayla Oktay, Halis Ayhan). İstanbul: Sedar Yayıncılık.
- Özbay, Y. (1996). "Üniversite Öğrencilerinin Problem Alanları İle Yardım Arama Tutumları Arasındaki İlişki", *IX. Ulusal Psikoloji Kongresi*, 18-20 Eylül Boğaziçi Üniversitesi.
- Özkalp, E. ve Kirel Ç. (2011). *Örgütsel Davranış*, 5. Bs. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Ralpmund, V. & Moore, C. (2000). "Women's Stories of Depression: A Constructivist Approach", *South African Journal of Psychology*, 30(2): 20-31.
- Richman, J. M. & Rosenfeld, L. B. & Bowen, G. L. (1998). "Social Support for Adolescents at Risk of School Failure", *Social Work*, 43(4):309-323.
- Rotter, J. B. (1954). *Social learning and clinical psychology*. Englewood Cliffs, NJ, US: Prentice-Hall, Inc.
- Rotter, J.B. (1966). "Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement", *Psychological Monographs*, 80 (1). 1-28.
- Sabuncuoğlu, Z. (1997). *Personel Yönetimi*, Bursa: Furkan Ofset.

- Sarason, I.G.Sarason, B.R.Potter, EH. &Antonı, M.H. (1985). “Life Events, Social Support and İllness”, *Psychosomatic Medicine*, 47:156-163.
- Sarıçam, H. & Akın A. (2013). “Bütünleyici Umut Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15:291-308.
- Sertbaş G, Çuhadar D, Demirli F. (2004). Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencilerinde aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile anksiyete düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Hemşirelik Forumu Dergisi Kasım-Aralık*, 42-8.
- Seyyar, A. (2002).*Sosyal Siyaset Terimleri*, İstanbul: Beta Basım.
- Sorias O, (1988). “Sosyal Desteklerin Ruhsal Sağlığı Koruyucu Etkisinin Depresyonlu ve Sağlıklı Kontrollerde Araştırılması” *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27: 1033-1038.
- Sönmez, V. (2005). *Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, C. (2009). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri, Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 271-286.
- Uyar-Bozdağlıoğlu, E. Y. 2008. “Türkiye’de İşsizliğin Özellikleri Ve İşsizlikle Mücadele Politikaları”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 45-65
- Uyargil, C.Adal Z.Ataay İ. D.Acar A.C.Özçelik O.Dündar G.Sadullah Ö. ve TüzünerL. (2010).*İnsan Kaynakları Yönetimi*, 5. Bs. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım
- Waters, L.E.ve Moore, K.A. (2002). Predicting self-esteem during unemployment: The effect of gender, financial deprivation, alternate roles, and social support, *Journal of Employment Counseling*, 39, 171-189

Yağışan N.Sünböl, A. M. & Yücalan, Ö. B.(2007 “Eğitim Faköltesi Güzel Sanatlar ve Diğer Bölüm Öğrencilerinin Benlik İmgesi ve Denetim Odaklarının Karşılaştırılması”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17: 595-607

Yeh, SCJ, Lo, SK. (2004), Living alone, social support, and feeling lonely among the elderly. *Social Behavior Personality* 32, 129-39.

Yıldırım İ. (2000). Akademik başarının yormayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Faköltesi Dergisi*, 18, 167-76.

Yıldırım, M. (2009). *Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Yaygın Eğitim ve Halk Eğitimi Merkezleri*, Ankara: Gazi Kitapevi.

Yıldırım, M.(1996). *Yaygın Eğitim ve Halk Eğitimi Merkezlerindeki Uygulamaları*.

EKLER

EK A

İş Umudu, Sosyal Destek ve Denetim Odağı İlişkisi Ölçeği

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma, Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Planlaması programı için yürütmekte olduğumuz “Yaygın Eğitim Yoluyla Bilişim Teknolojileri Alanında Mesleki Eğitim Alan Bireylerin İş Umudu, Sosyal Destek, Denetim Odağı İlişkisi” konulu Yüksek Lisans tezinin bir parçasıdır. Bilişim Teknolojileri alanında mesleki ve teknik kurslara katılan kişilerin iş umudu seviyelerini tespit etmek ve kurslara katılma sebeplerini ortaya koyarak, iş umudu, sosyal destek ve denetim odağı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaçla hazırlanmış olan bu formdaki soruları lütfen dikkatlice okuyup kendi düşünce ve yaklaşımlarınıza göre doldurunuz.

Bu kapsamda hazırladığımız ölçme aracı 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde 12 maddeden oluşan Demografik Sorular, ikinci bölümde 15 maddeden İş Umudu Ölçeği, üçüncü bölümde 13 maddeden oluşan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve dördüncü bölümde ise 29 maddeden oluşan Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçekleri kullanılmıştır.

Araştırmada yanıtlarınız gizlilik ve güven ilkelerine bağlı kalınarak sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir. Bu formda kesinlikle isimler kullanılmayacaktır. Sizlerden toplanacak veriler sadece bilimsel amaçlar için kullanılacak, özel olarak herhangi bir kişi ya da kuruma verilmeyecektir.

İlginiz ve değerli zamanınızı ayırarak yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

Mehmet BELEN
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

Yrd. Doç. Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU
Tez Danışmanı/BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Tel: 0505 626 55 25
E-Posta: mehmetbelen@gmail.com

BÖLÜM I
KİŞİSEL ÖZELLİKLER

Bu bölümde kişisel özelliklerinizle ilgili bilgiler bulunmaktadır. Lütfen durumunuza uygun seçenekleri (X) ile işaretleyiniz ya da uygun cevabı yazınız.

1. **Cinsiyetiniz:** () Kadın () Erkek
2. **Medeni durumunuz:** () Evli () Bekar () Boşanmış/Dul

3. **Doğum yılınız:** _____

4. **Toplam çalışma süreniz:** _____

5. **Kaç farklı işyerinde çalıştınız?**

- () Şimdiye kadar herhangi bir işte çalışmadım.
() 1 işyerinde çalıştım.
() 2 farklı işyerinde çalıştım.
() 3 farklı işyerinde çalıştım.
() 4 farklı işyerinde çalıştım.
() 4'den fazla farklı işyerinde çalıştım.

6. **Şimdiye kadar kaç farklı meslekte çalıştınız?**

- () Şimdiye kadar herhangi bir meslekte çalışmadım.
() 1 meslek alanında çalıştım.
() 2 farklı meslek alanında çalıştım.
() 3 farklı meslek alanında çalıştım.
() 4 farklı meslek alanında çalıştım.
() 4'den fazla meslek alanında çalıştım.

7. **Eğitim durumunuz ile ilgili aşağıdakilerden uygun olan seçeneği işaretleyiniz.**

- () İlkokul Mezunu (5 yıl).
() Ortaokul veya İlköğretim Okulu Mezunu (8 yıl).
() Lise Mezunu (11/12yıl).
() Üniversite-Ön Lisans Mezunu.
() Üniversite-Lisans Mezunu.
() Üniversite-Yüksek Lisans Mezunu.
() Üniversite-Doktora Mezunu.

8. **Şimdiki eğitim durumunuzla (devam ettiğiniz) ilgili aşağıdaki seçeneklerden uygun olanı işaretleyiniz.**

- () Açık Öğretim Ortaokulu
() Açık Öğretim Lisesi
() Mesleki Açık Öğretim Lisesi
() Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu
() Lise öğrencisiyim (yukarıdakilerin dışında-örgün eğitim)
() Açık Öğretim Fakültesi
() Üniversitesi öğrencisiyim (AÖF'den farklı).
() Hiçbiri

9. Kendinizi hangi sosyo-ekonomik seviyede tanımlarsınız?

- Çok düşük Düşük Orta Yüksek Çok yüksek

10. Bilişim Teknolojileri alanında bir kursa katılma sebebiniz nedir?

- Bir meslek edinmek.
 Bir işe girmek için gereken belgeyi edinmek.
 Mesleki gelişimime katkıda bulunmak.
 İşe yönelik bir çevre edinmek
 Diğer

11. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi mevcut durumunuzu en iyi tanımlıyor?

- İşsizim iş arıyorum.
 Özel sektörde çalışıyorum ama iş değiştirmek/işimde yükselmek istiyorum.
 Kamu sektöründe çalışıyorum ama iş değiştirmek/işimde yükselmek istiyorum.
 Emekliyim.
 İşsizim ama iş arayışım da yok.
 Sadece öğrenciyim, gelecekteki iş olanaklarımı arttırmak için bu kursa devam ediyorum.

12. Kursunuzun bulunduğu ilçe adını yazınız? _____

BÖLÜM II
İŞ UMUDU

Aşağıda iş ile ilgili verilen ifadeleri okuyun ve size olan uygunluğuna göre derecelendirin.												
0: Kesinlikle Katılmıyorum; 5: Nötr; 10: Kesinlikle Katılıyorum												
1	Çalışırken ya da iş arıyorken, kendime saygı duyarım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	İyi bir işte çalışmaya layığım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	İyi bir işte çalışma yeterliliğine sahibim.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4	Çalışırken karşılaşıcağım herhangi bir engelin üstesinden gelebilecek güce sahibim.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5	Kariyerli bir işte çalışacağım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6	Lütfen bu maddede “2” seçeneğini işaretleyiniz.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7	Gelecekteki başarılarımı düşündüğümde kendimi enerjik hissediyorum.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8	İyi bir işe alınmamı sağlayacak yeteneklerimin farkındayım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9	İyi bir işe alınmamı sağlayacak kaynaklarımın farkındayım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10	Yeteneklerimi beni mesleki amaçlarıma ulaştıracak doğrultuda kullanabilirim.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	Kaynaklarımı beni mesleki amaçlarıma ulaştıracak doğrultuda kullanabilirim.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12	Mesleki amaçlarıma ulaşmak için doğru yoldayım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13	Amaçlarıma doğru ilerleme sürecindeyim.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
14	Hemen finansal amaçlarıma ulaşmayı başaramazsam da, bunu başarmanın bir yolunu bulacağım.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15	Şimdiki yolum beni mesleğimde olmam gereken yere götürecektir.	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

BÖLÜM III
ALGILANAN SOSYAL DESTEK

Bu bölümde 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini işaretleyebilirsiniz. Bu şekilde 12 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz.

Kesinlikle Evet	1	2	3	4	5	6	7	Kesinlikle Hayır
	1. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.							
2. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.								
3. Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.								
4. İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin, annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.								
5. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.								
6. Lütfen bu maddede "2" seçeneğini işaretleyiniz.								
7. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.								
8. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.								
9. Sorunlarımı ailemle (örneğin, annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.								
10. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.								
11. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.								
12. Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.								
13. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.								

BÖLÜM IV

İÇ-DIŞ KONTROL ODAĞI

Bu ölçek, toplumumuzdaki bazı önemli olayların farklı insanları etkileme biçimini bulmaya amaçlamaktadır. Her maddede “a” ya da “b” harfiyle gösterilen iki seçenek bulunmaktadır. Lütfen, her seçenek çiftinde sizin kendi görüşünüze göre gerçeği yansıttığına en çok inandığınız cümleyi (yalnız bir cümleyi) seçiniz.

1	a	Ana babalar, çocuklarını çok fazla cezalandırdıkları için çocuklar çok problemlili oluyor.
	b	Günümüz çocuklarının çoğunun problemi, ana-babaları tarafından aşırı serbest bırakılmalarıdır.
2	a	İnsanların yaşamındaki mutsuzlukların çoğu biraz da şanssızlıklarına bağlıdır.
	b	İnsanların talihsizlikleri yaptıkları hataların sonucudur.
3	a	Savaşların başlıca nedenlerinden biri, halkın siyasetle yeterince ilgilenmemesidir.
	b	İnsanlar savaşı önlemek için ne kadar çaba harcarsa harcasın, her zaman savaş olacaktır.
4	a	İnsanlar bu dünyada hak ettikleri saygıyı er geç görürler.
	b	İnsan ne kadar çabalarsa çabalasın ne yazık ki değeri genellikle anlaşılmaz.
5	a	Öğretmenlerin öğrencilere haksızlık yaptığı fikri saçmadır.
	b	Öğrencilerin çoğu, notların tesadüfi olaylardan etkilendiğini fark etmez.
6	a	Koşullar uygun değilse insan başarılı bir lider olamaz.
	b	Lider olamayan yetenekli insanlar, fırsatları değerlendirememiş kişilerdir.
7	a	Ne kadar uğraşsanız da bazı insanlar sizden hoşlanmazlar.
	b	Kendilerini başkalarına sevdiremeyen kişiler, başkalarıyla nasıl geçinileceğini bilmeyenlerdir.
8	a	İnsanın kişiliğinin belirlenmesinden en önemli rolü kalıtım oynar.
	b	İnsanların nasıl biri olacaklarını kendi hayat tecrübeleri belirler.
9	a	Bir şey olacaksa eninde sonunda olduğuna sık sık tanık olmuşumdur.
	b	Ne yapacağıma kesin karar vermek kadere güvenmemekten daima daha iyidir.
10	a	İyi hazırlanmış bir öğrenci için, adil olmayan bir sınav hemen hemen söz konusu olamaz
	b	Sınav soruları, derste işlenen konularla o kadar ilişkisiz oluyor ki çalışmanın anlamı kalmıyor.
11	a	Başarılı olmak çok çalışmaya bağlıdır; şansın bunda ya hiç ya da çok küçük payı vardır.
	b	İyi bir iş bulmak, doğru zamanda doğru yerde bulunmaya bağlıdır.
12	a	Hükümetin kararlarında sade vatandaş da etkili olabilir.
	b	Bu dünya güç sahibi birkaç kişi tarafından yönetilmektedir. Sade vatandaşın bu konuda yapabileceği fazla bir şey yoktur.
13	a	Yaptığım planları yürütebileceğimden hemen hemen eminimdir.
	b	Çok uzun vadeli planlar yapmak her zaman akıllıca olmayabilir, çünkü bir çok şey zaten iyi ya da kötü şansa bağlıdır.
14	a	Hiçbir yönü iyi olmayan insanlar vardır.
	b	Herkesin iyi bir tarafı vardır.
15	a	Benim açımdan istediğimi elde etmenin talihle bir ilgisi yoktur.
	b	Çoğu durumda, yazı tura atarak da isabetli kararlar verebiliriz.
16	a	Kimin patron olacağı genellikle, doğru yerde ilk önce bulunma şansına kimin sahip olduğuna bağlıdır.
	b	İnsanlara doğru şeyi yaptırmak bir yetenek işidir; şansın bunda payı ya hiç yoktur ya da çok azdır.
17	a	Dünya meseleleri söz konusu olduğunda çoğumuz, anlayamadığımız ve kontrol edemediğimiz güçlerin kurbanıyız.
	b	İnsanlar, siyasal ve sosyal konularda aktif rol alarak dünya olaylarını kontrol edebilirler.
18	a	Birçok insan, rastlantıların yaşamlarını ne derece etkilediğinin farkında değildir.
	b	Aslında “şans” diye bir şey yoktur.
19	a	İnsan, hatalarını kabul edebilmelidir.

	b	Genelde en iyisi insanın hatalarını örtbas etmesidir.
20	a	Bir insanın sizden gerçekten hoşlanıp hoşlanmadığını bilmek zordur
	b	Kaç arkadaşınızın olduğu, ne kadar iyi olduğunuza bağlıdır.
21	a	Uzun vadede yaşamımızdaki kötü şeyler, iyi şeylerle dengelenir.
	b	Çoğu talihsizlikler yetenek eksikliğinin, ihmalin, tembelliğin ya da her üçünün birden sonucudur.
22	a	Yeterli çabayla siyasal yolsuzlukları ortadan kaldırabiliriz.
	b	Siyasetçilerin kapalı kapılar ardında yaptıkları üzerinde halkın fazla bir kontrolü yoktur
23	a	Öğretmenlerin verdikleri notları nasıl belirlediklerini bazen anlamıyorum.
	b	Aldığım notlarla çalışma derecem arasında doğrudan bir bağlantı vardır.
24	a	İyi bir lider, yapacakları için halkın karar vermesini bekler.
	b	İyi bir lider herkesin görevinin ne olduğunu bizzat belirler.
25	a	Çoğu kez başıma gelenler üzerinde çok az etkiye sahip olduğumu hissedirim.
	b	Şans ya da talihin yaşamımda önemli bir rol oynadığına inanmam.
26	a	İnsanlar arkadaşça olmaya çalışmadıkları için yalnızdırlar.
	b	İnsanları memnun etmek için çok fazla çabalamanın yararı yoktur, sizden hoşlanırsa hoşlanırlar.
27	a	Okullarda atletizme gereğinden fazla önem veriliyor.
	b	Takım sporları kişiliğin oluşumu için mükemmel bir yoldur.
28	a	Başıma ne gelmişse kendi yaptıklarımdandır.
	b	Yaşamımın alacağı yön üzerinde bazen yeterince kontrolümün olmadığını hissediyorum.
29	a	Siyasetçilerin neden öyle davrandıklarını çoğu kez anlamıyorum.
	b	Yerel ve ulusal düzeydeki kötü idareden uzun vadede halk sorumludur.

EK B

Anket Uygulama İzin Belgeleri

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411/20/3346112

27/03/2015

Konu: Mehmet BELEN

VALİLİK MAKAMINA

İlgi:a) Bahçeşehir Üniversitesinin 16.03.2015 tarih ve 722 sayılı yazısı.

b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.

c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 26.03.2015 tarihli tutanağı.

Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Mehmet BELEN'in "*Yaygın Eğitim Yoluyla Bilişim Teknolojileri Alanında Mesleki Eğitim Alan Bireylerin İş Umudu, Sosyal Destek ve Denetim Odağı İlişkisi*" konulu tezi kapsamında, ilimiz genelindeki Halk Eğitimi Merkezlerinde; iş umudu ölçeği, sosyal destek ve denetim odağı ölçeği, algılanan sosyal destek ölçeği ve iç-dış kontrol odağı ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Dr. Muammer YILDIZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
27/03/2015

Yusuf Ziya KARACA EV
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü D/Blok Bab-ı Ali Cad. No:13 Cağaloğlu
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 51c6-6002-3bf3-827b-fa1e kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411/44/3407263

30/03/2015

Konu: Mehmet BELEN

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
(Eğitim Bilimler Enstitüsüne)

İlgi: a) 16.03.2015 tarih ve 722 sayılı yazınız.

b) Valilik Makamının 27.03.2015 tarih ve 3346112 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Mehmet BELEN'in "*Yaygın Eğitim Yoluyla Bilişim Teknolojileri Alanında Mesleki Eğitim Alan Bireylerin İş Umudu, Sosyal Destek ve Denetim Odağı İlişkisi*" konulu tezine dair araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, *uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması*, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılmasını, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Murat ADALI
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

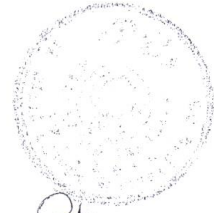
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	
Bölüm Başkanı	
Mualla ÇELEBİ	
Bölüm Şefi	
Adı Soyadı	
İmza	
Tarih	03.04.2015
İmza	

İl Millî Eğitim Müdürlüğü D/Blok Bab-ı Ali Cad.No:13 Çağaloğlu
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ae8e-4a67-30af-a6a5-f3d3 kodu ile teyit edilebilir.

18	a	Birçok insan, rastlantıların yaşamlarını ne derece etkilediğinin farkında değildir.
	b	Aslında "şans" diye bir şey yoktur.
19	a	İnsan, hatalarını kabul edebilmelidir.
	b	Genelde en iyisi insanının hatalarını örtbas etmesidir.
20	a	Bir insanın sizden gerçekten hoşlanıp hoşlanmadığını bilmek zordur
	b	Kaç arkadaşınızın olduğu, ne kadar iyi olduğunuza bağlıdır.
21	a	Uzun vadede yaşamımızdaki kötü şeyler, iyi şeylerle dengelenir.
	b	Çoğu talihsizlikler yetenek eksikliğinin, ihmalin, tembelliğin ya da her üçünün birden sonucudur.
22	a	Yeterli çabayla siyasal yolsuzlukları ortadan kaldırebiliriz.
	b	Siyasetçilerin kapalı kapılar ardında yaptıkları üzerinde halkın fazla bir kontrolü yoktur
23	a	Öğretmenlerin verdikleri notları nasıl belirlediklerini bazen anlamıyorum.
	b	Aldığım notlarla çalışma derecem arasında doğrudan bir bağlantı vardır.
24	a	İyi bir lider, yapacakları için halkın karar vermesini bekler.
	b	İyi bir lider herkesin görevinin ne olduğunu bizzat belirler.
25	a	Çoğu kez başıma gelenler üzerinde çok az etkiye sahip olduğumu hissedirim.
	b	Şans ya da talihin yaşamımda önemli bir rol oynadığına inanmam.
26	a	İnsanlar arkadaşça olmaya çalışmadıkları için yalnızdırlar.
	b	İnsanları memnun etmek için çok fazla çabalamanın yararı yoktur, sizden hoşlanırsa hoşlanırlar.
27	a	Okullarda atletizme gereğinden fazla önem veriliyor.
	b	Takım sporları kişiliğin oluşumu için mükemmel bir yoldur.
28	a	Başıma ne gelmişse kendi yaptıklarımdandır.
	b	Yaşamımın alacağı yön üzerinde bazen yeterince kontrolümün olmadığını hissediyorum.
29	a	Siyasetçilerin neden öyle davrandıklarını çoğu kez anlamıyorum.
	b	Yerel ve ulusal düzeydeki kötü idareden uzun vadede halk sorumludur.

2A 70. 71

Ek 1: İŞ UMUDU, SOSYAL DESTEK ve DENETİM ODAĞI İLİŞKİSİ ÖLÇEĞİ

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma, Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Planlaması programı için yürütmekte olduğumuz "Yaygın Eğitim Yoluyla Bilişim Teknolojileri Alanında Mesleki Eğitim Alan Bireylerin İş Umudu, Sosyal Destek, Denetim Odağı İlişkisi" konulu Yüksek Lisans tezinin bir parçasıdır. Bilişim Teknolojileri alanında mesleki ve teknik kurslara katılan kişilerin iş umudu seviyelerini tespit etmek ve kurslara katılma sebeplerini ortaya koyarak, iş umudu, sosyal destek ve denetim odağı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaçla hazırlanmış olan bu formdaki soruları lütfen dikkatlice okuyup kendi düşünce ve yaklaşımlarınıza göre doldurunuz.

Bu kapsamda hazırladığımız ölçme aracı 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde 12 maddeden oluşan Demografik Sorular, ikinci bölümde 15 maddeden İş Umudu Ölçeği, üçüncü bölümde 13 maddeden oluşan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve dördüncü bölümde ise 29 maddeden oluşan Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçekleri kullanılmıştır.

Araştırmada yanıtlarınız gizlilik ve güven ilkelerine bağlı kalınarak sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir. Bu formda kesinlikle isimler kullanılmayacaktır. Sizlerden toplanacak veriler sadece bilimsel amaçlar için kullanılacak, özel olarak herhangi bir kişi ya da kuruma verilmeyecektir.

İlginiz ve değerli zamanınızı ayırarak yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

Mehmet BELEN
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

Yrd. Doç. Dr. Burçak Çağla GARİPAĞAOĞLU
Tez Danışmanı/BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Tel: 0505 626 55 25
E-Posta: mehmetbelen@gmail.com

BÖLÜM I

KİŞİSEL ÖZELLİKLER

Bu bölümde kişisel özelliklerinizle ilgili bilgiler bulunmaktadır. Lütfen durumunuza uygun seçenekleri (X) ile işaretleyiniz ya da uygun cevabı yazınız.

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
2. Medeni durumunuz: () Evli () Bekar () Boşanmış/Dul
3. Doğum yılınız: _____
4. Toplam çalışma süreniz: _____
5. Kaç farklı işyerinde çalıştınız?
() Şimdiye kadar herhangi bir işte çalışmadım.
() 1 işyerinde çalıştım.
() 2 farklı işyerinde çalıştım.
() 3 farklı işyerinde çalıştım.
() 4 farklı işyerinde çalıştım.
() 4'den fazla farklı işyerinde çalıştım.

6. Şimdiye kadar kaç farklı meslekte çalıştınız?

- Şimdiye kadar herhangi bir meslekte çalışmadım.
 1 meslek alanında çalıştım.
 2 farklı meslek alanında çalıştım.
 3 farklı meslek alanında çalıştım.
 4 farklı meslek alanında çalıştım.
 4'den fazla meslek alanında çalıştım.

7. Eğitim durumunuz ile ilgili aşağıdakilerden uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

- İlkokul Mezunuyum (5 yıl).
 Ortaokul veya İlköğretim Okulu Mezunuyum (8 yıl).
 Lise Mezunuyum (11/12yıl).
 Üniversite-Ön Lisans Mezunuyum.
 Üniversite-Lisans Mezunuyum.
 Üniversite-Yüksek Lisans Mezunuyum.
 Üniversite-Doktora Mezunuyum.

8. Şimdiki eğitim durumunuzla (devam ettiğiniz) ilgili aşağıdaki seçeneklerden uygun olanı işaretleyiniz.

- Açık Öğretim Ortaokulu öğrencisiyim.
 Açık Öğretim Lisesi öğrencisiyim.
 Mesleki Açık Öğretim Lisesi öğrencisiyim.
 Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu öğrencisiyim.
 Lise öğrencisiyim (yukarıdakilerin dışında-örgün eğitim)
 Açık Öğretim Fakültesi öğrencisiyim.
 Üniversitesi öğrencisiyim (Açık Öğretim Fakültesinden farklı).
 Hiçbiri

9. Kendinizi hangi sosyo-ekonomik seviyede tanımlarsınız?

- Çok düşük Düşük Orta Yüksek Çok yüksek

10. Bilişim Teknolojileri alanında bir kursa katılma sebebiniz nedir?

- Bir meslek edinmek.
 Bir işe girmek için gereken belgeyi edinmek.
 Mesleki gelişimime katkıda bulunmak.
 İşe yönelik bir çevre edinmek
 Diğer

11. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi mevcut durumunuzu en iyi tanımlıyor?

- İşsizim iş arıyorum.
 Özel sektörde çalışıyorum ama iş değiştirmek/işimde yükselmek istiyorum.
 Kamu sektöründe çalışıyorum ama iş değiştirmek/işimde yükselmek istiyorum.
 Emekliyim.
 İşsizim ama iş arayışım da yok.
 Sadece öğrenciyim, gelecekteki iş olanaklarımı arttırmak için bu kursa devam ediyorum.

12. Kursunuzun bulunduğu ilçe adını yazınız? _____

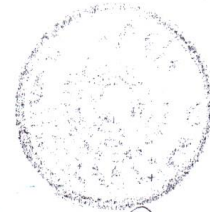
Handwritten signatures and initials: 'Su', 'F.', and 'Rn'.

BÖLÜM II

İŞ UMUDU

Aşağıda iş ile ilgili verilen ifadeleri okuyun ve size olan uygunluğuna göre derecelendirin.
0: Kesinlikle Katılmıyorum; 5: Nötr; 10: Kesinlikle Katılıyorum

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Çalışırken ya da iş arırken, kendime saygı duyarım.										
2	İyi bir işte çalışmaya layığım.										
3	İyi bir işte çalışma yeterliliğine sahibim.										
4	Çalışırken karşılaştığım herhangi bir engelin üstesinden gelebilecek güce sahibim.										
5	Kariyerli bir işte çalışacağım.										
6	Lütfen bu maddede "2" seçeneğini işaretleyiniz.										
7	Gelecekteki başarılarımı düşündüğümde kendimi enerjik hissediyorum.										
8	İyi bir işe alınmamı sağlayacak yeteneklerimin farkındayım.										
9	İyi bir işe alınmamı sağlayacak kaynaklarımın farkındayım.										
10	Yeteneklerimi beni mesleki amaçlarıma ulaştıracak doğrultuda kullanabilirim.										
11	Kaynaklarımı beni mesleki amaçlarıma ulaştıracak doğrultuda kullanabilirim.										
12	Mesleki amaçlarıma ulaşmak için doğru yoldayım.										
13	Amaçlarıma doğru ilerleme sürecindeyim.										
14	Hemen finansal amaçlarıma ulaşmayı başaramazsam da, bunu başarmanın bir yolunu bulacağım.										
15	Şimdiki yolum beni mesleğimde olmam gereken yere götürecektir.										

Ja F. R4

BÖLÜM III

ALGILANAN SOSYAL DESTEK

Bu bölümde 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini işaretleyebilirsiniz. Bu şekilde 12 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz.

Kesinlikle Evet	Kesinlikle Hayır						
	1	2	3	4	5	6	7
1. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.							
2. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.							
3. Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.							
4. İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin, annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.							
5. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.							
6. Lütfen bu maddede "2" seçeneğini işaretleyiniz.							
7. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.							
8. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.							
9. Sorunlarımı ailemle (örneğin, annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.							
10. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.							
11. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.							
12. Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.							
13. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.							

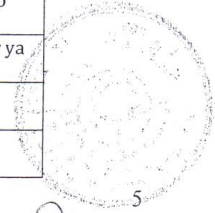
Ja J.

BÖLÜM IV
İÇ-DİŞ KONTROL ODAĞI

Bu ölçek, toplumumuzdaki bazı önemli olayların farklı insanları etkileme biçimini bulmaya amaçlamaktadır. Her maddede "a" ya da "b" harfiyle gösterilen iki seçenek bulunmaktadır. Lütfen, her seçenek çiftinde sizin kendi görüşünüze göre gerçeği yansıttığına en çok inandığınız cümleyi (yalnız bir cümleyi) seçiniz.

1	a	Ana babalar, çocuklarını çok fazla cezalandırdıkları için çocuklar çok problemlili oluyor.
	b	Günümüz çocuklarının çoğunun problemi, ana-babaları tarafından aşırı serbest bırakılmalarıdır.
2	a	İnsanların yaşamındaki mutsuzlukların çoğu biraz da şanssızlıklarına bağlıdır.
	b	İnsanların talihsizlikleri yaptıkları hataların sonucudur.
3	a	Savaşların başlıca nedenlerinden biri, halkın siyasetle yeterince ilgilenmemesidir.
	b	İnsanlar savaşı önlemek için ne kadar çaba harcarsa harcarsın, her zaman savaş olacaktır.
4	a	İnsanlar bu dünyada hak ettikleri saygıyı er geç görürler.
	b	İnsan ne kadar çabalarsa çabalasın ne yazık ki değeri genellikle anlaşılmaz.
5	a	Öğretmenlerin öğrencilere haksızlık yaptığı fikri saçmadır.
	b	Öğrencilerin çoğu, notların tesadüfi olaylardan etkilendiğini fark etmez.
6	a	Koşullar uygun değilse insan başarılı bir lider olamaz.
	b	Lider olamayan yetenekli insanlar, fırsatları değerlendirememiş kişilerdir.
7	a	Ne kadar uğraşsanız da bazı insanlar sizden hoşlanmazlar.
	b	Kendilerini başkalarına sevdiremeyen kişiler, başkalarıyla nasıl geçinileceğini bilmeyenlerdir.
8	a	İnsanın kişiliğinin belirlenmesinden en önemli rolü kalıtım oynar.
	b	İnsanların nasıl biri olacaklarını kendi hayat tecrübeleri belirler.
9	a	Bir şey olacaksa eninde sonunda olduğuna sık sık tanık olmuşumdur.
	b	Ne yapacağıma kesin karar vermek kadere güvenmemekten daima daha iyidir.
10	a	İyi hazırlanmış bir öğrenci için, adil olmayan bir sınav hemen hemen söz konusu olamaz.
	b	Sınav soruları, derste işlenen konularla o kadar ilişkisiz oluyor ki çalışmanın anlamı kalmıyor.
11	a	Başarılı olmak çok çalışmaya bağlıdır; şansın bunda ya hiç ya da çok küçük payı vardır.
	b	İyi bir iş bulmak, doğru zamanda doğru yerde bulunmaya bağlıdır.
12	a	Hükümetin kararlarında sade vatandaş da etkili olabilir.
	b	Bu dünya güç sahibi birkaç kişi tarafından yönetilmektedir. Sade vatandaşın bu konuda yapabileceği fazla bir şey yoktur.
13	a	Yaptığım planları yürütebileceğimden hemen hemen eminimdir.
	b	Çok uzun vadeli planlar yapmak her zaman akıllıca olmayabilir, çünkü bir çok şey zaten iyi ya da kötü şansa bağlıdır.
14	a	Hiçbir yönü iyi olmayan insanlar vardır.
	b	Herkesin iyi bir tarafı vardır.
15	a	Benim açımdan istediğimi elde etmenin talihle bir ilgisi yoktur.
	b	Çoğu durumda, yazı tura atarak da isabetli kararlar verebiliriz.
16	a	Kimin patron olacağı genellikle, doğru yerde ilk önce bulunma şansına kimin sahip olduğuna bağlıdır.
	b	İnsanlara doğru şeyi yaptırmak bir yetenek işidir; şansın bunda payı ya hiç yoktur ya da çok azdır.
17	a	Dünya meseleleri söz konusu olduğunda çoğumuz, anlayamadığımız ve kontrol edemediğimiz güçlerin kurbanıyız.
	b	İnsanlar, siyasal ve sosyal konularda aktif rol alarak dünya olaylarını kontrol edebilirler.

İ. A. A.

EK C

İstanbul-Bağcılar 2014-2015 Bilişim Teknolojileri Kursiyer Durumu

İSTANBUL-BAĞCILAR HALK EĞİTİMİ MERKEZİ

2014-2015 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ALANI KURS-KURSIYER DURUMU

PROGRAM/KURS	KURS SAYISI	KADIN	ERKEK	TOPLAM
BİLGİSAYAR KULLANIMI	49	299	675	974
BİLGİSAYAR KULLANIMI (BİLGİSAYAR İŞLETMENLİĞİ - OPERATÖR)	39	196	591	787
BİLGİSAYAR SİSTEM BAKIM ONARIM	1	23	0	23
BİLGİSAYAR SİSTEM BAKIM ONARIMCISI	1	24	7	31
BİLGİSAYARDA DOKÜMAN HAZIRLAMA	5	13	69	82
İNTERNET SALONU İŞLETMELERİ VE YÖNETİCİLERİ UYUM EĞİTİMİ	1	91	6	97
İNTERNET VE E POSTA YÖNETİMİ	3	43	49	92
İNTERNET VE E-POSTA YÖNETİMİ	1	0	9	9
OFİS PROGRAMLARI KULLANIMI	6	13	99	112
TEMEL BİLGİSAYAR OKUR-YAZARLIĞI	20	63	329	392
WEB TASARIMCISI	5	54	51	105
WEB TASARIMI	5	79	25	104
TOPLAMLAR	136	898	1.910	2.808

Ömer Azmi TORUN
Kurum Müdürü

EK D

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyad, Ad: Belen, Mehmet

Uyruk: Türk (T.C.)

Doğum Tarihi: 6 Mart 1978, Çarşamba-Samsun

Medeni Durum: Evli

Telefon: +90 505 626 55 25

Email: mehmetbelen@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Yıldız Teknik Üniversitesi (Fizik)	1999
Lise	Samsun Ticaret Meslek Lisesi (Muhasebe)	1995

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Kurum	Görev
2004-2006	Esenler Aksoy İlköğretim Okulu	Sınıf Öğretmeni
2006-2008	Bağcılar Münir Nurettin Selçuk İlköğretim Okulu	Sınıf Öğretmeni
2008-2013	Bağcılar Münir Nurettin Selçuk İlköğretim Okulu	Müdür Yardımcısı
2013-	Bağcılar Halk Eğitimi Merkezi	Müdür Yardımcısı

YABANCI DİL

İngilizce (Orta Düzey)

HOBİLER

Bocce (1. Kademe Yardımcı Antrenör), Dama (Antrenör), Satranç (1. Kademe Yardımcı Satranç Antrenörü), İzcilik (Ünite Lider Yardımcısı), Grafik-Web Tasarım, Bilgisayar Programlama (Vb.net, c#..)